

राष्ट्रीय बातम्या

सेमीकंडक्टर प्लांटला कॅबिनेटची मंजूरी

- केंद्रीय मंत्रिमंडळाने भारतातील सेमीकंडक्टर उत्पादन परिसंस्था मजबूत करण्यासाठी तीन सेमीकंडक्टर प्लांट प्रस्तावांना मंजूरी दिली.

50,000 wfsm क्षमतेसह सेमीकंडक्टर फॅब:

- स्थळ:** ढोलरा, गुजरात
- गुंतवणूक:** रु. 91,000 कोटी
- भागीदारी:** टाटा इलेक्ट्रॉनिक्स प्रायव्हेट लिमिटेड ("TEPL") आणि पॉवरचिप सेमीकंडक्टर मॅन्युफॅक्चरिंग कॉर्प (PSMC), तैवान
- टेक्नॉलॉजी पार्टनर:** PSMC, लॉजिक आणि मेमरी फाउंड्री सेगमेंटमधील कौशल्यासाठी ओळखले जाते.
- क्षमता:** प्रति महिना 50,000 वेफर सुरू होते (WSPM)

विभाग:

- 28 एनएम तंत्रज्ञानासह उच्च कार्यक्षमता मोजणी चिप्स
- ईव्ही, दूरसंचार, संरक्षण, ऑटोमोटिव्ह, ग्राहक इलेक्ट्रॉनिक्स, डिस्प्ले, पॉवर इलेक्ट्रॉनिक्स इत्यादींसाठी पॉवर मॅनेजमेंट चिप्स.

आसाममधील सेमीकंडक्टर एटीएमपी युनिट:

- ठिकाण:** मोरीगाव, आसाम
- गुंतवणूक:** रु. 27,000 कोटी
- कंपनी:** टाटा सेमीकंडक्टर असेंबली आणि टेस्ट प्रायव्हेट लिमिटेड ("TSAT")
- तंत्रज्ञान:** फ्लिप चिप आणि ISIP सह स्वदेशी प्रगत सेमीकंडक्टर पॅकेजिंग तंत्रज्ञान विकसित करणे
- क्षमता:** दररोज 48 दशलक्ष
- विभाग:** ऑटोमोटिव्ह, ईव्ही, ग्राहक इलेक्ट्रॉनिक्स, दूरसंचार, मोबाइल फोन इ.

स्पेशलाइज्ड चिप्ससाठी सेमीकंडक्टर एटीएमपी युनिट:

- ठिकाण:** साणंद, गुजरात
- गुंतवणूक:** रु. 7,600 कोटी
- भागीदारी:** सीजी पॉवर, रेनेसास इलेक्ट्रॉनिक्स कॉर्पोरेशन (जपान), आणि स्टार्स मायक्रोइलेक्ट्रॉनिक (थायलंड)
- तंत्रज्ञान भागीदार:** रेनेसास, विशेष चिप्समधील अग्रगण्य सेमीकंडक्टर कंपनी

- क्षमता:** दररोज 15 दशलक्ष
- विभाग:** ग्राहक, औद्योगिक, ऑटोमोटिव्ह आणि उर्जा अनुप्रयोग.

भारताची क्षमता:

- 2019 मध्ये, भारताचा अर्धसंवाहक वापर US\$21 अब्ज इतका झाला, जो 15.1% वाढीचा दर दर्शवितो.
- 2026 पर्यंत देशाचा अर्धसंवाहक वापरामध्ये USD 80 अब्ज आणि 2030 पर्यंत USD 110 अब्ज ओलांडण्याची अपेक्षा आहे.
- अग्रगण्य सेमीकंडक्टर उत्पादन राष्ट्रे यूएसए, तैवान, दक्षिण कोरिया, जपान, नेदरलँड्स आणि जर्मनीसारखे उदयोन्मुख उत्पादक आहेत.

स्टेनलेस स्टील क्षेत्रातील भारताचा पहिला ग्रीन हायड्रोजन प्लांट

- केंद्रीय पोलाद आणि नागरी विमान वाहतूक मंत्री श्री ज्योतिरादित्य एम. सिंधिया** यांनी स्टेनलेस स्टील क्षेत्रातील भारतातील पहिल्या ग्रीन हायड्रोजन प्लांटचे उद्घाटन केले.
- जिंदाल स्टेनलेस लिमिटेड, हिसार, हरियाणा** येथे असलेला हा प्लांट एक जागतिक मैलाचा दगड आहे, जो स्टेनलेस स्टील उद्योगासाठी जगातील पहिला ऑफ-ग्रिड ग्रीन हायड्रोजन प्लांट आहे.
- छतावर आणि तरंगते सौर ऊर्जा** असलेला हा जगातील पहिला ग्रीन हायड्रोजन प्लांट आहे.
- हा प्रकल्प **कार्बन उत्सर्जनात लक्षणीय घट** करून शाश्वत भविष्यासाठी हातभार लावतो.
- हा प्रकल्प देखील एक **अत्याधुनिक ग्रीन हायड्रोजन सुविधा** आहे ज्यात कार्बन उत्सर्जन दरवर्षी सुमारे 2,700 मेट्रिक टन आणि पुढील दोन दशकांमध्ये 54,000 टन CO2 उत्सर्जन कमी करण्याचे लक्ष्य आहे.
- 2070 पर्यंत निव्वळ शून्य कार्बन उत्सर्जन साध्य** करण्यासाठी सरकार "ग्रीन ग्रोथ" आणि "ग्रीन जॉब्स" ला प्रोत्साहन देते.

SC: मतदानासाठी किंवा सभागृहात भाषणासाठी लाच घेणारे खासदार आणि आमदारांना इम्युनिटी नाही

- सुप्रीम कोर्टने 1998 चा पीव्ही नरसिंह राव निकाल रद्द केला, ज्याने विधानसभेतील मतदान किंवा भाषणाशी संबंधित लाच घेतल्याबद्दल घटनेच्या

कलम 105(2) आणि 194(2) अंतर्गत खासदार आणि आमदारांना मुक्ती दिली होती.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- राज्यघटनेतील कलम 105 आणि 194 संसद आणि विधानसभेतील खासदार आणि आमदारांना अधिकार आणि विशेषाधिकार प्रदान करतात.
- हे कलम कायदेकर्त्यांना कायदेशीर संरक्षण प्रदान करतात, त्यांचे भाषण स्वातंत्र्य सुनिश्चित करतात आणि सभागृहात त्यांच्या टिप्पण्या किंवा मतांसाठी त्यांना खटल्यापासून संरक्षण देतात.

1998 निकाल उलटला:

- अलीकडील निकालाने पीव्ही नरसिंह राव खटल्यातील 1998 चा निकाल रद्द केला आहे.
- या प्रकरणात झारखंड मुक्ती मोर्चाच्या आमदारांनी 1993 मध्ये अविश्वास प्रस्तावादरम्यान लाच घेतल्याचा आरोप आहे.
- सुप्रीम कोर्टाने, 3:2 बहुमताच्या निर्णयात, खासदार आणि आमदारांना लाचखोरी प्रकरणांमध्ये खटला चालवण्यापासून मुक्तता दिली आहे, जर त्यांनी त्यांचे करार पूर्ण केले तर. तथापि, नुकत्याच झालेल्या निर्णयामुळे ही प्रतिकारशक्ती कमी झाली आहे.

निकालाचे महत्त्व:

- मतांसाठी रोखीच्या पद्धतीचा सामना करण्यासाठी आणि निवडणूक प्रक्रियेची अखंडता जपण्यासाठी हा निर्णय महत्त्वपूर्ण आहे.
- मतदान किंवा भाषणाशी संबंधित लाच घेतल्याप्रकरणी यापूर्वी खासदार आणि आमदारांवर कारवाई होऊ शकत नव्हती.
- आता, लाच स्वीकारताच त्यांच्यावर खटला भरला जाऊ शकतो, अशा प्रकरणांमध्ये सभागृहाने कोणतीही प्रतिकारशक्ती दिली नाही.

इंटरनॅशनल सेंटर फॉर ऑडिट ऑफ लोकल गव्हर्नन्स (iCAL)

- भारताचे नियंत्रक आणि महालेखा परीक्षक (CAG), गिरीश चंद्र मुर्मू यांनी गुजरातमधील राजकोट येथे सर्वोच्च लेखापरीक्षण संस्था इंडियाचे इंटरनॅशनल सेंटर फॉर ऑडिट ऑफ लोकल गव्हर्नन्स (iCAL) स्थापन करण्याची घोषणा केली आहे.

महत्त्व:

- आर्थिक व्यवस्थापन पद्धती आणि अंतर्गत नियंत्रणे सुधारण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे लेखापरीक्षण वाढवण्यासाठी लेखापरीक्षक आणि स्थानिक सरकारी कर्मचाऱ्यांची क्षमता वाढवणे महत्त्वाचे आहे.
- स्थानिक सरकारी अधिकाऱ्यांशी मुक्त संवाद ऑडिट प्रक्रिया सुलभ करू शकतो, डेटा सुलभता सुधारू शकतो आणि ऑडिट निष्कर्षांना संबोधित करण्यासाठी सहकार्य वाढवू शकतो.
- ही उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी iCAL ची स्थापना करण्याचे उद्दिष्ट आहे.

नियंत्रक आणि महालेखा परीक्षक (CAG):

- CAG ही भारतातील सर्वोच्च लेखापरीक्षण संस्था आहे, ज्याची स्थापना 1858 मध्ये भारतीय राज्यघटनेच्या कलम 148 अंतर्गत करण्यात आली.
- हे "गार्डियन ऑफ द पब्लिक पर्स" म्हणून ओळखले जाते आणि स्वतंत्रपणे कार्य करते.
- कॅंगची कर्तव्ये आणि अधिकार घटनेच्या कलम 149 आणि 150 मध्ये स्पष्ट केले आहेत.

नियुक्ती:

भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक यांची नियुक्ती भारताचे राष्ट्रपती करतात.

निस्काषण:

गैरव्यवहार किंवा असमर्थता सिद्ध झाल्याच्या आधारावर संसदेच्या दोन्ही सभागृहांच्या संबोधनाद्वारेच कॅंगला काढून टाकले जाऊ शकते.

डिजिटल इंटेलिजन्स प्लॅटफॉर्म

- अलीकडेच मंत्री चौहान यांनी दूरसंचार विभागाचे (DoT) 'डिजिटल इंटेलिजन्स प्लॅटफॉर्म (DIP)' आणि संचार साथी पोर्टलवर 'चक्षु सुविधा' सुरू केली.

डिजिटल इंटेलिजन्स प्लॅटफॉर्म (डीआयपी) बद्दल:

- दूरसंचार सेवा प्रदाते (टीएसपी), कायदा अंमलबजावणी एजन्सी (एलईए), बँका, सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्म इ. सारख्या भागधारकांमध्ये

रिअल-टाइम इंटेलिजन्स शेअरिंगसाठी DoT ने विकसित केलेले हे एक सुरक्षित व्यासपीठ आहे.

- दूरसंचार संसाधनांच्या शोधलेल्या गैरवापराची माहिती समाविष्ट आहे.
- भागधारकांना उपयुक्त माहिती प्रदान करते.
- संचार साथी पोर्टलवर नागरिकांनी सुरू केलेल्या विनंत्यांचे भांडार म्हणून काम करते.

चक्षु - नागरिक केंद्रित सुविधा:

- संचार साथी पोर्टलमध्ये नवीन भर.
- संशयित फसवणूक संप्रेषणांची तक्रार करण्यास अनुमती देते.
- अहवालांमध्ये KYC एक्सपायरी, बँक खाती/पेमेंट वॉलेट्स/सिम कार्ड्स/गॅस/वीज कनेक्शनचे अपडेट्स, सेक्सटोर्शन, तोतयागिरीचे घोटाळे, दूरसंचार विभागाद्वारे मोबाईल नंबर डिस्कनेक्ट करणे इत्यादींचा समावेश असू शकतो.
- सायबर-गुन्हे किंवा आर्थिक फसवणुकीच्या बळींनी सायबर-क्राइम हेल्पलाइन 1930 किंवा भारत सरकारच्या सायबर क्राइम वेबसाइटवर तक्रार करावी.

राष्ट्रीय युवा संसद महोत्सव (NYPF)

- 6 मार्च 2024 रोजी, युवा व्यवहार आणि क्रीडा मंत्रालयाने राष्ट्रीय युवा संसद महोत्सव (NYPF) च्या अंतिम फेरीचे आयोजन केले होते.
- 31 डिसेंबर 2017 रोजी पंतप्रधानांच्या मन की बात संबोधनाने प्रेरित झालेल्या या महोत्सवाचा उद्देश लोकशाही तत्त्वे मजबूत करणे, शिस्त आणि सहिष्णुता वाढवणे आणि तरुणांना संसदीय पद्धतींशी परिचित करणे हा आहे.

बद्दल:

- नेहरू युवा केंद्र संघटना (NYKS) आणि राष्ट्रीय सेवा योजना (NSS) यांच्या सहकार्याने युवा व्यवहार आणि क्रीडा मंत्रालयाने विविध स्तरांवर आयोजित केलेल्या NYPF चे आयोजन केले जाते.
- त्यात जिल्हा युवा संसद, राज्य युवा संसद आणि राष्ट्रीय युवा संसद यांचा समावेश आहे, सर्व सक्रिय नागरिकत्वाबद्दल जागरूकता वाढवण्यासाठी, तरुणांच्या सहभागाला प्रोत्साहन देण्यासाठी आणि सहभागींमध्ये नेतृत्व गुण वाढवण्यासाठी सज्ज आहेत.

उद्दिष्टे:

- 18-25 वयोगटातील तरुणांचा आवाज जिल्हा, राज्य आणि राष्ट्रीय स्तरावर विचारविनिमय करून वाढवणे हा महोत्सवाच्या मुख्य उद्देशांपैकी एक आहे.

- तरुणांना सार्वजनिक समस्यांशी संलग्न होण्यासाठी, स्पष्ट मत तयार करण्यासाठी आणि त्यांच्या निर्णय क्षमता विकसित करण्यासाठी उत्तेजित करण्याचा हेतू आहे.
- शिवाय, भिन्न विचारांबद्दल आदर वाढवणे, चर्चेतील नियमांचे महत्त्व अधोरेखित करणे आणि नवीन भारताच्या व्हिजनवर तरुणांच्या मतांचे दस्तऐवजीकरण करणे, त्यांना धोरणकर्त्यांसाठी प्रवेशयोग्य बनविण्याचा प्रयत्न करतो.

2024 थीम:

- तरुण आवाज: राष्ट्राच्या परिवर्तनासाठी संलग्न आणि सक्षम व्हा

महाराष्ट्र राज्य बातम्या

राष्ट्रीय सुरक्षा दिवस

- दरवर्षी 4 मार्च रोजी साजरा केला जातो, भारतातील राष्ट्रीय सुरक्षा दिन हा सुरक्षा जागरूकता वाढवण्यासाठी आणि अपघातांना प्रतिबंध करण्यासाठी समर्पित एक महत्त्वपूर्ण कार्यक्रम आहे.
- याच दिवशी 1966 मध्ये राष्ट्रीय सुरक्षा परिषद (NSC) च्या स्थापना कार्यस्थळाच्या सुरक्षेशी संबंधित समस्यांचे निराकरण करण्यासाठी करण्यात आली होती.

महत्त्व:

- कार्यस्थळे, समुदाय आणि घरांमध्ये सुरक्षिततेबद्दल जागरूकता वाढवते.
- सुरक्षित पद्धतींचा अवलंब करण्यास आणि सुरक्षा प्रोटोकॉलचे पालन करण्यास प्रोत्साहित करते.
- सुरक्षा मोहिमा, रॅली आणि शैक्षणिक कार्यक्रमांसाठी व्यासपीठ म्हणून काम करते.

थीम:

- या वर्षीची थीम 'पर्यावरण, सामाजिक आणि प्रशासन (ESG) उत्कृष्टतेसाठी सुरक्षा नेतृत्वावर लक्ष केंद्रित करणे आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

- परिषदेच्या स्थापना दिनी 4 मार्च 1972 रोजी प्रथम राष्ट्रीय सुरक्षा दिवस साजरा करण्यात आला.

महाराष्ट्राच्या वनविभागाने गिनीज वर्ल्ड रेकॉर्ड केला आहे

- ताडोबा महोत्सव 2024 मध्ये महाराष्ट्र वन विभागाने गिनीज वर्ल्ड रेकॉर्ड स्थापित करून उल्लेखनीय कामगिरी केली.
- त्यांनी 26 वेगवेगळ्या प्रजातींमधून तब्बल 65,724 रोपे वापरून "भारत माता" शब्द तयार केला, ज्याचा इंग्रजीत अनुवाद "मदर इंडिया" असा होतो.
- या प्रभावी व्यवस्थेमुळे त्यांना केवळ "कुंडीत लावलेल्या रोपांपासून बनवलेला सर्वात मोठा शब्द" ही पदवी मिळाली नाही तर पर्यावरण जागरूकता आणि देशभक्ती वाढवण्याचा एक अनोखा मार्ग देखील त्यांनी दाखवला आहे.

आंतरराष्ट्रीय HPV जागरूकता दिवस

- आंतरराष्ट्रीय HPV जागरूकता दिवस दरवर्षी 4 मार्च रोजी साजरा केला जातो
- हा 2018 मध्ये इंटरनॅशनल पॅपिलोमाव्हायरस सोसायटीने (IPVS) विकसित केला होता.
- मानवी पॅपिलोमाव्हायरस (HPV), त्याच्याशी संबंधित कर्करोग आणि उपलब्ध प्रतिबंधात्मक उपायांबद्दल जागरूकता वाढवणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.

बद्दल:

- एचपीव्ही हा जागतिक स्तरावर सर्वात सामान्य लैंगिक संक्रमित संसर्ग आहे.
- बहुतेक लोक नैसर्गिकरित्या विषाणू काढून टाकतात, परंतु विशिष्ट HPV स्ट्रेनमुळे अनेक कर्करोग होऊ शकतात, ज्यात गर्भाशयाच्या मुखाचा, गुदद्वाराचा आणि डोके आणि मानेच्या कर्करोगाचा समावेश होतो.

स्मारकांच्या जीर्णोद्धारसाठी सरकारने 7.8 कोटी दिले

- महाराष्ट्र सरकारने सोनेरी महाल, दिल्ली गेट आणि मकाई गेट्सच्या जीर्णोद्धारसाठी 7.8 कोटी रुपयांची तरतूद केली आहे.
- सोनेरी महलला 3.93 कोटी रुपये मंजूर करण्यात आले आहेत
- दिल्ली गेट आणि मकाई गेटला अनुक्रमे 2.35 कोटी आणि 1.6 कोटी रुपयांचा निधी मिळाला.
- राज्याचा समृद्ध ऐतिहासिक आणि सांस्कृतिक वारसा जतन करण्याच्या दिशेने हे एक सकारात्मक पाऊल आहे.

- हा निधी राज्यभरातील स्मारके पुनर्संचयित करण्यासाठी वापरला जाईल, ज्यामुळे पर्यटकांना आकर्षित करण्यासाठी आणि स्थानिक अर्थव्यवस्थेला चालना मिळण्यास मदत होईल.

जागतिक वन्यजीव दिन

- संयुक्त राष्ट्र जागतिक वन्यजीव दिन (WWD) दरवर्षी 3 मार्च रोजी साजरा केला जातो.
- हा एक जागतिक कार्यक्रम आहे जो आपल्या ग्रहावरील वैविध्यपूर्ण आणि भव्य वन्यजीवांबद्दल जागरूकता वाढवण्यासाठी समर्पित आहे.
- हे प्राणी आणि वनस्पती निरोगी इकोसिस्टम राखण्यात आणि मानवी कल्याणास समर्थन देण्यासाठी महत्त्वपूर्ण भूमिका निभावतात.

बद्दल:

- 20 डिसेंबर 2013 रोजी, त्याच्या 68 व्या अधिवेशनात, संयुक्त राष्ट्र महासभेने, आपल्या ठराव UN 68/205 मध्ये, वन्य प्राणी आणि वनस्पतींच्या लुप्तप्राय प्रजातींच्या आंतरराष्ट्रीय व्यापारावरील अधिवेशनाचा स्वीकार करण्याचा आंतरराष्ट्रीय दिवस 3 मार्च घोषित करण्याचा निर्णय घेतला. (CITES) ग्रहावर जागरूकता वाढवते आणि 1973 मध्ये, जागतिक वन्यजीव दिन म्हणून प्राणी आणि वनस्पतींना फायदा होतो.

थीम:

- वर्षाची थीम आहे, "कनेक्टिंग पीपल अँड प्लॅनेट: एक्सप्लोरिंग डिजिटल इनोव्हेशन इन वाइल्डलाइफ कॉन्झर्वेशन."

तुम्हाला माहित आहे का?

- स्मरणार्थ थायलंडने प्रस्तावित केले होते.

बोरिवलीतील ऐतिहासिक मंडपेश्वर लेणी

- बोरिवलीच्या ऐतिहासिक मंडपेश्वर लेणी, त्यांच्या क्लिष्ट दगडी कोरीव कामांसाठी ओळखल्या जातात, त्यांच्या भव्यतेमध्ये 12-किलो चांदीचे शिवलिंगाची भर पडणार आहे.
- स्थानिक समुदायासाठी सांस्कृतिक आणि धार्मिक महत्त्व असलेल्या गुहा मंदिरासाठी शिवलिंगाची स्थापना हा एक महत्त्वपूर्ण विकास आहे.

बद्दल:

- मंडपेश्वर लेणी मूळतः 6व्या शतकाच्या आसपास बौद्ध विहार (मठ) म्हणून बांधण्यात आली होती.
- या लेण्यांचे नंतर शिवाला समर्पित हिंदू मंदिरात रूपांतर झाले.
- 16व्या शतकात, पोर्तुगीजांनी लेण्यांचे ख्रिश्चन चॅपलमध्ये रूपांतर केले आणि आजही दृश्यमान असलेला क्रॉस जोडला.

उत्पन्न दुप्पट करण्याच्या महत्वाकांक्षी उद्दिष्टासह सरकारने शेतकरी-केंद्रित योजना सुरू केल्या आहेत

- महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री म्हणाले की, राज्य सरकारने शेतकऱ्यांचे उत्पन्न दुप्पट करण्यासाठी अनेक योजना राबविल्या आहेत.
- दुष्काळ आणि अतिवृष्टी यांसारख्या आव्हानांच्या काळात शेतकऱ्यांसाठी सुरू असलेल्या पाठिंब्यावर त्यांनी प्रकाश टाकला.

महत्वाचे मुद्दे:

- बाळासाहेब ठाकरे यांच्या विचारसरणीने चाललेल्या महायुती सरकारने गेल्या 17 ते 24 महिन्यांत शेतकऱ्यांना 35,000 कोटी रुपयांची भरीव आर्थिक मदत दिली आहे.
- महाराष्ट्र सरकारने शेतकऱ्यांसाठी केवळ ₹ 1 च्या अभूतपूर्व खर्चावर पीक विमा सुरू केला.
- त्याचप्रमाणे शेतकऱ्यांचे उत्पन्न दुप्पट करण्याच्या उद्देशाने सरकारने इतर विविध योजना राबविल्या आहेत.

महाराष्ट्राच्या मुख्यमंत्र्यांनी मुंबई महानगर प्रदेशात मेट्रो लाईन-12 ची पायाभरणी केली

- नवी मुंबईतील कल्याण ते तळोजा यांना जोडणाऱ्या मेट्रो लाईन-12 साठी महाराष्ट्राच्या मुख्यमंत्र्यांनी पायाभरणी केली.

बद्दल:

- मेट्रो लाईन-12 ही मुंबई मेट्रोच्या अपवादात्मक वाहतूक सेवांना पूरक म्हणून संपूर्ण मुंबई मेट्रोपॉलिटन रिजन (MMR) मध्ये धोरणात्मकरीत्या विकसित केल्या जात असलेल्या अनेक मेट्रो मार्गांपैकी एक आहे.
- मेट्रो लाईन-12 ही कल्याण पासून मेट्रो लाईन-5 चा विस्तार म्हणून काम करते, ज्यामुळे क्लिष्ट आणि

विस्तृत मेट्रो नेटवर्कमध्ये इंटरकनेक्टिव्हिटी लागू करण्यात महत्वाची भूमिका बजावते.

- मेट्रो लाईन-12 मध्ये 19 एलिव्हेटेड स्टेशन्सची बनलेली एक पूर्णपणे उन्नत रचना समाविष्ट आहे आणि त्याची एकूण लांबी सुमारे 22.173 किमी आहे.
- या प्रकल्पाचा अंदाजे खर्च सुमारे ₹5,865 कोटी आहे आणि तो 2027 च्या अखेरीस पूर्ण होण्याची अपेक्षा आहे.

क्लस्टर शाळांसाठी 700 प्रस्ताव शासनाच्या आढाव्यात आहेत

- महाराष्ट्र सरकार सध्या राज्यात क्लस्टर शाळा स्थापन करण्यासाठी 1,900 संस्थांकडील सुमारे 700 प्रस्तावांचा आढावा घेत आहे.
- विशेषतः ग्रामीण भागात शैक्षणिक प्रवेश आणि गुणवत्ता सुधारण्याचे या शाळांचे उद्दिष्ट आहे.
- 20 पेक्षा कमी पटसंख्या असलेल्या शाळा जवळच्या शाळांमध्ये विलीन केल्या जाऊ शकतात जेणेकरून विद्यार्थ्यांना चांगल्या सुविधा आणि दर्जेदार शिक्षण मिळेल.

जागतिक स्थूलता दिन

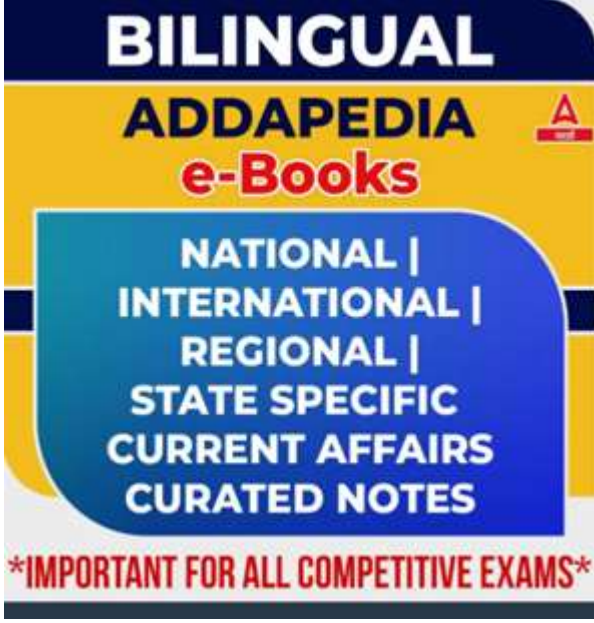
- जागतिक लठ्ठपणा दिन, दरवर्षी 4 मार्च रोजी आयोजित केला जातो, हा जागतिक लठ्ठपणाच्या संकटाशी सामना करण्यासाठी जागरूकता वाढवण्यासाठी आणि उपायांना प्रोत्साहित करण्यासाठी कृतीचा एकत्रित दिवस आहे.

बद्दल:

- पहिला जागतिक लठ्ठपणा दिन 4 मार्च 2015 रोजी आयोजित करण्यात आला होता.
- जागतिक लठ्ठपणा फेडरेशनने याची स्थापना केली.
- लठ्ठपणाच्या वाढत्या समस्येकडे जागतिक लक्ष वेधून घेणे आणि त्याचे निराकरण करण्यासाठी सहयोगी प्रयत्नांना प्रोत्साहन देणे हे आयआयटीचे उद्दिष्ट आहे.

थीम:

- जागतिक लठ्ठपणा दिन 2024 ची थीम "चला लठ्ठपणा वर बोलूया आणि..." आहे.
- ही थीम लोकांना क्रॉस-कटिंग दृष्टीकोनातून लठ्ठपणा संबोधित करणारे संभाषण सुरू करण्यास प्रोत्साहित करण्यावर भर देते.
- लठ्ठपणाचा एकत्रितपणे सामना करण्याचे मार्ग शोधण्यासाठी आरोग्य, तरुणाई आणि संपूर्ण जगाकडे पाहण्याची कल्पना आहे.

26/11 च्या मुंबई हल्ल्याचा मास्टरमाइंड, लश्कराचा दहशतवादी आझम चीमा याचे पाकिस्तानात निधन

- 2008 च्या मुंबई दहशतवादी हल्ल्यातील मुख्य सूत्रधार आझम चीमा याचा 2 मार्च 2024 रोजी पाकिस्तानमध्ये हृदयविकाराच्या झटक्याने मृत्यू झाला.
- तो 70 वर्षांचे होता.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 2006 च्या मुंबई ट्रेन बॉम्बस्फोटातही त्याचा सहभाग होता ज्यात 188 लोक मारले गेले आणि 800 हून अधिक लोक जखमी झाले.
- 26/11 च्या हल्ल्यात सहभागी असलेल्या दहशतवाद्यांना प्रशिक्षण दिल्याचा आरोप अमेरिकेने त्यांच्यावर केला होता.

मेट्रो 4, डिसेंबर 2025 पर्यंत कार्यान्वित होणार

- खासदार राजन विचारे म्हणाले की, ठाणे ते मुंबई मेट्रो 4 मार्ग डिसेंबर 2025 पर्यंत कार्यान्वित होणे अपेक्षित आहे.
- तो ठाण्यातील कासारवडवली आणि मुंबईतील वडाळ्याला जोडतो.
- महाराष्ट्राच्या शहरी विकासातील हा एक महत्त्वाचा टप्पा आहे.

पुणे विमानतळाच्या नवीन टर्मिनलचे 10 मार्च रोजी उद्घाटन होण्याची शक्यता आहे

- पुणे विमानतळावरील नवीन टर्मिनल इमारतीचे उद्घाटन 10 मार्च 2024 रोजी पीएम मोदी यांच्या हस्ते ऑनलाइन होणार आहे.
- महाराष्ट्राच्या समृद्ध संस्कृतीचे दर्शन घडवणारे हे नवीन टर्मिनल 51,595 स्केअर मीटरमध्ये पसरलेले आहे आणि दरवर्षी 12 दशलक्ष प्रवासी हाताळण्याची अपेक्षा आहे, सध्याच्या 7.2 दशलक्ष क्षमतेपेक्षा लक्षणीय सुधारणा आहे.
- तसेच विमानतळ टर्मिनलवरून एरोमॉलला जाण्यासाठी पादचारी पूल बांधण्यात आला आहे.

MMRDA ला 2024-25 च्या अर्थसंकल्पाला मंजूरी मिळाली, पायाभूत सुविधांसाठी 41,955 कोटी रुपयांची तरतूद

- मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाला (MMRDA) 2024-25 या आर्थिक वर्षासाठी अर्थसंकल्पाला मंजूरी मिळाली आहे.
- एकूण अर्थसंकल्प 39,453 कोटी रुपयांचा आहे, ज्यामध्ये 41,955 कोटी रुपयांची तरतूद विशेषतः पायाभूत सुविधा प्रकल्पांसाठी करण्यात आली आहे.
- या महत्त्वपूर्ण गुंतवणुकीचे उद्दिष्ट मुंबई महानगर प्रदेशाच्या पायाभूत सुविधांमध्ये सुधारणा करणे आहे, यासह:
 1. नवीन मेट्रो मार्ग तयार करणे
 2. ठाणे-बोरिवली ट्विन ट्यूब टनेल रस्ता तयार करणे
 3. भूमिगत बोगदा रस्ता विकसित करणे
 4. वर्सोवा-विरार सी लिंक तयार करणे
 5. ठाणे कोस्टल रोडचे बांधकाम
 6. विकास केंद्रे स्थापन करणे
 7. रमाबाई आंबेडकर नगर झोपडपट्टीचा पुनर्विकास

वांद्रे-कुर्ला कॉम्प्लेक्समध्ये सुरळीत प्रवासासाठी मुंबई पॉड टॅक्सी सेवा सुरू करणार आहे

- मुंबई एक भविष्यकालीन वाहतूक व्यवस्था - पॉड टॅक्सी सुरू करणार आहे.
- या स्वयंचलित, ड्रायव्हरलेस पॉडसचा उद्देश वाहतूक कोंडी कमी करणे आणि वांद्रे-कुर्ला कॉम्प्लेक्स (BKC) व्यापारी जिल्ह्याला जोडणाऱ्या वांद्रे आणि

कुर्ला रेल्वे स्थानकांदरम्यान सुरळीत प्रवास करणे हे असेल.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- मार्ग: 38 थांब्यांसह 8.8 किलोमीटर लांब
- क्षमता: प्रत्येक पॉडमध्ये 6 प्रवासी बसू शकतात
- वेग: 40 किलोमीटर प्रति तास पर्यंत
- अंमलबजावणी: सार्वजनिक-खाजगी भागीदारी
- या नाविन्यपूर्ण प्रकल्पामुळे मुंबईतील नागरी गतिशीलतेमध्ये क्रांती घडून येईल आणि अशाच प्रकारच्या वाहतूक आव्हानांना तोंड देणाऱ्या इतर शहरांसाठी एक मॉडेल म्हणून काम करेल अशी अपेक्षा आहे.

महाराष्ट्राने आरटीआय कायद्यांतर्गत माहितीच्या स्वतःहून प्रकटीकरणासाठी जीआर जारी केला आहे

- माहितीचा अधिकार (RTI) कायद्याच्या कलम 4 नुसार आवश्यक असलेली माहिती सक्रियपणे उघड करण्यासाठी विभागांना विनंती करणारा एक सरकारी ठराव (GR) महाराष्ट्र सरकारने जारी केला.
- हे पाऊल अलीकडील सर्वोच्च न्यायालयाच्या "सुओ मोटू" प्रकटीकरणाच्या महत्त्वावर दिलेल्या भराशी संरेखित करते, जेथे सार्वजनिक अधिकारी वैयक्तिक आरटीआय अर्जाची वाट न पाहता माहिती सामायिक करतात.
- महाराष्ट्र सरकारचा हा उपक्रम आरटीआय कायद्याद्वारे पारदर्शकता आणि नागरिक सशक्तीकरणाला चालना देण्यासाठी एक सकारात्मक पाऊल आहे.
- कलम 4 ची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करणे यासाठी महत्त्वपूर्ण मानले जाते:
 1. आरटीआय अर्जाचा अनुशेष कमी करणे
 2. वाढती पारदर्शकता

BMC ने कोस्टल रोडला वांद्रे वरळी सी लिंकशी जोडण्यासाठी गर्डरचे अंतिम लॉन्चिंग सुरू केले आहे

- बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने (BMC) मुंबई कोस्टल रोड प्रकल्प (MCRP) ते वांद्रे वरळी सी लिंक (BWSL) ला जोडणाऱ्या पुलाचा अंतिम भाग बसवण्यास सुरुवात केली आहे.
- या प्रकल्पात MCRP आणि BWSL च्या वरळी इंटरचेंजमधील 850-मीटर अंतर भरण्यासाठी गर्डर लॉंच करणे समाविष्ट आहे.

- प्रत्येकी 44 आणि 46 मीटरचे जवळजवळ दोन गर्डर आधीच यशस्वीरित्या स्थापित केले गेले आहेत.
- या विकासामुळे मुंबईतील वाहतूक प्रवाह आणि कनेक्टिव्हिटी सुधारण्याचे उद्दिष्ट MCRP पूर्णत्वाच्या जवळ आणले आहे.

महाराष्ट्र, गुजरात आणि कर्नाटकने आर्थिक वर्ष 24 मध्ये 50% पेक्षा कमी भांडवली उद्दिष्ट पूर्ण केले आहे

- जानेवारी 2024 पर्यंत, महाराष्ट्र, गुजरात आणि कर्नाटक यांनी आर्थिक वर्ष 2023-24 (FY24) साठी त्यांच्या वाटप केलेल्या भांडवली खर्चाच्या (capex) अंदाजपत्रकाच्या 50% पेक्षा कमी खर्च केला आहे.
- महाराष्ट्र: 37.49%
- कर्नाटक: 41%
- गुजरात: 46.4%
- हे आकडे सूचित करतात की ही राज्ये चालू आर्थिक वर्षात पायाभूत सुविधा आणि इतर विकास प्रकल्पांमध्ये त्यांच्या नियोजित गुंतवणूकीचा पूर्णपणे वापर करू शकणार नाहीत.

राज्यांकडून ESZ तरतुदीच्या उल्लंघनाबद्दल वन्यजीव मंडळाची चिंता

- वन्यजीव मंडळाने अनेक राज्यांकडून अत्यावश्यक मानक क्षेत्र (ESZ) तरतुदीच्या उल्लंघनाबाबत महत्त्वपूर्ण चिंता व्यक्त केली आहे.
- (संबंधित कायदे/नियमांचा उल्लेख करा) च्या चौकटीत स्थापन केलेल्या या तरतुदीचा उद्देश गंभीर अधिवासांचे संरक्षण करणे आणि वन्यजीव लोकसंख्येचे कल्याण सुनिश्चित करणे आहे.
- केंद्रीय पर्यावरण मंत्री भूपेंद्र यादव यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या 78 व्या स्थायी समितीच्या बैठकीत हा मुद्दा उपस्थित करण्यात आला.
- मंडळाच्या चिंता (उल्लंघनाच्या विशिष्ट उदाहरणांचा उल्लेख करा, उदा. परवानगी मर्यादेपेक्षा जास्त विकास प्रकल्प, अपुरे संवर्धन उपाय).
- हे उल्लंघन, जर तपासले नाही तर, (संभाव्य परिणामांचा उल्लेख करणे, उदा. अधिवास नष्ट होणे, प्रजाती धोक्यात येणे) हानिकारक परिणाम होऊ शकतात.

सातारा मंदिर जीर्णोद्धार करताना यादव वंशाच्या काळातील भांडी सापडली

- साताराच्या खटाव तालुक्यातील कातरखटाव गावातील कात्रेश्वराच्या शिवलिंग मंदिराच्या जीर्णोद्धार

आणि संवर्धनाच्या कामात शतकानुशतके जुनी मातीची भांडी सापडली आहेत.

- भांडी 800-900 वर्षे जुनी असू शकतात.
- मंदिराचे "जिर्णोद्धार" काम राज्य सरकारने हाती घेतले असून, पहिल्या टप्प्याच्या कामासाठी 3 कोटी रुपये मंजूर केले आहेत.

बद्दल:

- यादव राजवंश हा एक हिंदू राजवंश होता ज्याने 9व्या ते 14व्या शतकापर्यंत पश्चिम भारताच्या काही भागांवर राज्य केले.
- हा राजवंश कला आणि वास्तुकलेच्या संरक्षणासाठी ओळखला जातो आणि त्यांच्या कारकिर्दीत अनेक मंदिरे बांधली गेली.

आंतरराष्ट्रीय महिला दिन

- आंतरराष्ट्रीय महिला दिन (IWD) दरवर्षी 8 मार्च रोजी साजरा केला जातो.
- महिलांच्या सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक आणि राजकीय कामगिरीला ओळखण्याचा हा दिवस आहे.
- हा लैंगिक समानतेला गती देण्यासाठी कृतीचे आवाहन म्हणून देखील कार्य करतो.

बद्दल:

- संयुक्त राष्ट्र संघाने 1975 मध्ये आंतरराष्ट्रीय महिला दिन साजरा करण्यास सुरुवात केली, ज्याला आंतरराष्ट्रीय महिला वर्ष म्हणून घोषित केले गेले.
- 1977 मध्ये, युनायटेड नेशन्स जनरल असेंब्लीने सदस्य राष्ट्रांना 8 मार्च हा महिला हक्क आणि जागतिक शांततेसाठी अधिकृत संयुक्त राष्ट्र सुट्टी म्हणून घोषित करण्यासाठी आमंत्रित केले.

थीम:

- युनायटेड नेशन्सने 2024 ची थीम 'महिलांमध्ये गुंतवणूक करा: प्रगतीला गती द्या' अशी नियुक्त केली आहे.
- हे आर्थिक अशक्तीकरणावर लक्ष केंद्रित करते.
- या वर्षाची मोहीम थीम 'इन्स्पायर इनक्लूजन' आहे.

सिडकोने 2024-25 च्या अर्थसंकल्पात गृहनिर्माण प्रकल्पांसाठी 4000 कोटी रुपयांची तरतूद केली आहे.

- नवी मुंबई गृहनिर्माण आणि पायाभूत सुविधांच्या विकासात लक्षणीय सुधारणा करण्यासाठी सज्ज आहे कारण शहर आणि औद्योगिक विकास महामंडळ (सिडको) ने 2024-25 च्या अर्थसंकल्पात गृहनिर्माण प्रकल्पांसाठी 4,000 कोटी रुपयांची तरतूद केली आहे.

बद्दल:

- कमी आणि मध्यम उत्पन्न गटांसाठी पंतप्रधान आवास योजनेअंतर्गत सुमारे 90,000 घरे बांधण्यासाठी 4,018 कोटी रुपये.
- पाणी टंचाई दूर करण्यासाठी पाणीपुरवठा प्रकल्पांसाठी 730 कोटी रु.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- प्रधानमंत्री आवास योजना (PMAY) हा भारत सरकारचा 2022 पर्यंत सर्वांसाठी परवडणारी घरे उपलब्ध करून देणारा एक प्रमुख उपक्रम आहे (शहरींसाठी डिसेंबर 2024 पर्यंत वाढवण्यात आलेले लक्ष्य).

यात दोन मुख्य घटक आहेत:

प्रधानमंत्री आवास योजना-शहरी (PMAY-U):

- ही योजना झोपडपट्टीत राहणाऱ्यांसह शहरी गरीब कुटुंबांना लक्ष्य करते. हे आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल विभाग (EWS) आणि निम्न-उत्पन्न गट (LIG) श्रेणीतील पात्र लाभार्थ्यांना गृहकर्जावर क्रेडिट-लिंकड सबसिडी (CLSS) देते. याव्यतिरिक्त, ते मध्यम उत्पन्न गटांसाठी (MIG I आणि II) व्याजदर सबसिडी प्रदान करते.

प्रधानमंत्री आवास योजना-ग्रामीण (PMAY-G/R):

- ही योजना ग्रामीण भागातील कुटुंबांना पक्की घरे देण्यावर भर देते. हे नवीन घरे बांधण्यासाठी किंवा विद्यमान घरांचे नूतनीकरण करण्यासाठी आर्थिक सहाय्य प्रदान करते.

शेतकऱ्यांना दिवसा 12 तास पुरवठा करण्यासाठी 9,000 मेगावॉट सौर ऊर्जा

- महाराष्ट्रात 25,000 नोकऱ्या निर्माण करून 9,000 मेगावॉट वीज निर्मितीसाठी सोलर प्लांट बसवल्याबद्दल 95 संस्थांना उपमुख्यमंत्र्यांनी पुरस्काराचे पत्र दिले.

बद्दल:

- या उपक्रमाचा उद्देश 9,000 मेगावॉट क्षमतेचा सौर ऊर्जा प्रकल्प वापरून शेतकऱ्यांना दिवसा 12 तासांचा विश्वासार्ह वीज पुरवठा प्रदान करणे आहे.
- हे 2025 पर्यंत 40 टक्के कृषी फीडर सौर उर्जेवर चालविण्यास सक्षम करेल.
- हा प्रकल्प दोन कारणांसाठी महत्त्वपूर्ण आहे:
- स्केल:**
- 9,000 मेगावॉट क्षमतेचा हा सौरऊर्जा प्रकल्प एक महत्त्वाचा उपक्रम आहे.
- लक्षित लाभार्थी:**
- ही शक्ती विशेषतः कृषी फीडर्सना समर्पित करून, ते सिंचन उपकरणे आणि इतर कृषी ऑपरेशन्स चालवण्यासाठी शेतकऱ्यांच्या दिवसा विजेच्या गरजा थेट पूर्ण करते.

नाशिकमधील 306 मेगावॉट सौर प्रकल्पासाठी टोरेट पॉवरने 1,540 कोटी रुपयांची बोली जिंकली

- टोरेट पॉवरने नाशिक, महाराष्ट्र येथे 306 मेगावॉटचा सौर ऊर्जा प्रकल्प सुरक्षित केला आहे.
- 1,540 कोटी रुपयांचा हा प्रकल्प जिल्ह्यातील 48 ठिकाणी उभारला जाणार आहे.
- कंपनीला महाराष्ट्र स्टेट इलेक्ट्रिसिटी डिस्ट्रिब्युशन कंपनी लिमिटेड (MSEDCL) कडून लेटर ऑफ अवॉर्ड (LoA) प्राप्त झाले.
- विकेंद्रित सौर उर्जेद्वारे कृषी ग्राहकांना दिवसा स्थिर वीज उपलब्ध करून देण्याचे या प्रकल्पाचे उद्दिष्ट आहे.
- निर्माण होणारी वीज 25 वर्षांसाठी 3.10 रुपये प्रति किलोवॉट दराने विकली जाईल.

- हा प्रकल्प 18 महिन्यांत कार्यान्वित होणे अपेक्षित आहे.

सिडकोने आगामी नवी मुंबई आंतरराष्ट्रीय विमानतळासाठी 2024-25 च्या अर्थसंकल्पात 977 कोटी रुपयांची तरतूद केली आहे.

- नवी मुंबई पायाभूत सुविधांच्या विकासात लक्षणीय सुधारणा करण्यासाठी सज्ज आहे कारण शहर आणि औद्योगिक विकास महामंडळाने (सिडको) 2024-25 च्या बजेटमध्ये आगामी नवी मुंबई आंतरराष्ट्रीय विमानतळासाठी 977 कोटी रुपयांची तरतूद केली आहे.
- नवी मुंबई आंतरराष्ट्रीय विमानतळ (NMIA), नवी मुंबई विमानतळ प्रभाव अधिसूचित क्षेत्र (NAINA), मेट्रो विस्तार, कोस्टल रोड आणि पाणीपुरवठा योजना यासारख्या महत्त्वाच्या प्रकल्पांना गती देणे हे उद्दिष्ट आहे.

बद्दल:

- नवीन विमानतळाच्या विकासासाठी 977 कोटी रुपयांची तरतूद.
- पायाभूत सुविधा:
 - पाणी टंचाई दूर करण्यासाठी पाणीपुरवठा प्रकल्पांसाठी 730 कोटी रु.
 - सुधारित कनेक्टिव्हिटीसाठी मेट्रो रेल्वे प्रकल्पांसाठी 610 कोटी रु.
 - NAINA विकसित करण्यासाठी 569 कोटी रु.
 - खारघर-तुर्भे लिंक रोडसाठी 300 कोटी रुपये.
 - रेल्वे प्रकल्पांसाठी 284 कोटी रु.

सूर्यावरील एलोरा लेणी येथे सूर्यकिरण कार्यक्रम

- दरवर्षी, नागरिक एलोरा लेणीतील एका अनोख्या खगोलीय घटनेची आतुरतेने वाट पाहत असतात.
- विशिष्ट दिवशी, सूर्याची किरणे गुहेच्या प्रवेशद्वारातून आत प्रवेश करतात आणि गुहा क्रमांक 10 मध्ये स्थित भगवान बुद्ध शिल्पाचा चेहरा प्रकाशित करतात.
- यावर्षी ही घटना 10 आणि 11 मार्च रोजी होण्याची शक्यता आहे.

- ही उल्लेखनीय घटना पर्यटकांसाठी एक लोकप्रिय आकर्षण आहे.
- सूर्यकिरणानी दोन दिवस दुपारी 4:30 ते 5:15 या वेळेत भगवान बुद्धांचा चेहरा प्रकाशित करण्याची अपेक्षा आहे.

महाराष्ट्राच्या चौथ्या महिला धोरणाचे अनावरण करण्यात आले

- महाराष्ट्राने चौथे महिला धोरण सुरू केले आहे, ज्यामध्ये महिला सक्षमीकरणाचा रोडमॅप आहे.
- 1994, 2001 आणि 2014 मध्ये जाहीर केलेल्या धोरणानंतरचे चौथे धोरण, आठ क्षेत्रांवर लक्ष केंद्रित करून महिलांचा सर्वसमावेशक आणि सर्वसमावेशक विकास करण्याचे उद्दिष्ट आहे.

हे आहेत:

- आरोग्य, पोषण आणि कल्याण
- शिक्षण आणि कौशल्य विकास
- लैंगिक आणि लिंग-आधारित हिंसा समाप्त करणे
- जेंडर रिस्रॉन्सिह्व आजीविका वर्धन, लिंग समावेशी पायाभूत सुविधा.
- लैंगिक प्रतिसादात्मक शासन आणि राजकीय सहभाग
- लिंग संवेदनशील नैसर्गिक संसाधन व्यवस्थापन,
- हवामान बदल अनुकूलन आणि आपत्ती व्यवस्थापन
- विशेष क्रीडा धोरण.

तीन समित्या अंमलबजावणीवर देखरेख ठेवतील:

- **उच्च-शक्ती समिती:** उच्च-स्तरीय देखरेखीसाठी मुख्यमंत्र्यांच्या अध्यक्षतेखाली.
- **राज्य टास्क फोर्स:** धोरणात्मक मार्गदर्शनासाठी महिला आणि बाल विकास मंत्री यांच्या नेतृत्वाखाली.
- **जिल्हा समित्या:** स्थानिक पातळीवर देखरेखीसाठी पालकमंत्र्यांच्या अध्यक्षतेखाली.

मुंबईत वीज दरवाढ

- मुंबईतील रहिवासी एप्रिलपासून त्यांच्या वीज बिलात लक्षणीय वाढ होण्याची अपेक्षा करू शकतात.
- महाराष्ट्र वीज नियामक आयोगाने (MERC) टाटा पॉवरच्या ग्राहकांसाठी सरासरी 24% ची दरवाढ मंजूर केली आहे.
- खर्च वसूल करण्यासाठी मागील दर सुधारणेला स्थगिती दिल्यानंतर ही वाढ करण्यात आली आहे.

- निवासी ग्राहकांसाठी बिले 27-44% ने वाढल्याने वीज वापरावर अवलंबून ही वाढ बदलू शकते.

SWAMIH ने रखडलेल्या प्रकल्पासाठी स्टॅन्स बिल्डटेक होम्सला रु. 160 कोटी दिले आहेत

- सरकार-समर्थित SWAMIH निधी स्टॅन्स बिल्डटेक होम्सना चेंबूर, मुंबई येथे रखडलेला स्काय अँनेक्स प्रकल्प पूर्ण करण्यासाठी ₹160 कोटी वाटप करतो.
- या झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण (SRA) प्रकल्पाला भाडेकरू, मान्यता आणि वित्तपुरवठा या समस्यांमुळे विलंब झाला.
- SWAMIH निधीसह, प्रकल्प 2026 च्या अखेरीस पूर्ण होणे अपेक्षित आहे.

राज्य बातम्या

कोलकाता येथे भारतातील पहिल्या अंडरवॉटर मेट्रो लाइनचे पंतप्रधानांनी उद्घाटन केले

- कोलकातामध्ये, पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी कोलकाता मेट्रोच्या एस्प्लेनेड-हावडा मैदान विभागाचे उद्घाटन केले, हुगळी नदीच्या खालून जाणारा भारतातील पहिला पाण्याखालील वाहतूक बोगदा चिन्हांकित केला.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- पूर्व-पश्चिम कॉरिडॉरचा भाग असलेला एस्प्लेनेड-हावडा मैदान हा 4.8 किलोमीटरचा विस्तार आहे आणि तो ₹4,965 कोटी खर्चून बांधला गेला आहे.
- याव्यतिरिक्त, 5.4 किलोमीटर लांबीच्या आणि ₹1,430 कोटी खर्चाच्या न्यू गारिया-विमानतळ मार्गाच्या कवी सुभाष-हेमंता मुखोपाध्याय विभागाचे उद्घाटन करण्यात आले.
- या नवीन विभागांचे लक्ष्य कोलकातामध्ये रस्ते वाहतूक कोंडी कमी करणे आणि कनेक्टिव्हिटी वाढवणे आहे.

बेंगळुरूची पहिली ड्रायव्हरलेस मेट्रो ट्रेन

- बेंगळुरू मेट्रो रेल कॉर्पोरेशन लिमिटेड (BMRCL) ला त्याच्या निर्माणाधीन यलो लाईनसाठी सहा ट्रेन कोचचा पहिला संच मिळाला आहे.
- हे डबे कम्युनिकेशन-आधारित ट्रेन कंट्रोल (CBTC) प्रणालीचा भाग आहेत, जे चालकविरहित ऑपरेशन्स सक्षम करतात.

CBTC-सक्षम ड्रायव्हरलेस मेट्रो ट्रेन म्हणजे काय?

- कम्युनिकेशन-आधारित ट्रेन कंट्रोल (CBTC) तंत्रज्ञान वापरते.

- अचूक ट्रेन नियंत्रणासाठी रेडिओ संप्रेषणावर अवलंबून आहे.
- ट्रेन्स एकमेकांशी संवाद साधण्यास सक्षम करते.
- **अनअटेंडेड ट्रेन ऑपरेशन्स (यूटीओ) दरवाजा उघडणे/ बंद करणे आणि ट्रेनची हालचाल यासारखी कार्ये स्वयंचलित करतात.**
- **ऑपरेशन्स कंट्रोल सेंटर (OCC)** कडून वर्धित पर्यवेक्षण क्षमता ट्रेन ऑपरेशन्सचे प्रभावी निरीक्षण आणि व्यवस्थापन सुनिश्चित करते.

उत्पादन आणि डिझाइन:

- CRRC नानजिंग पुझहेन को. लि., चीन द्वारे टिटागड रेल सिस्टिम्स लि., भारत यांच्या सहकार्याने उत्पादित.
- मेक इन इंडिया उपक्रमाचा भाग.
- 2019 मध्ये 216 कोचसाठी 1,578 कोटी रुपयांचा करार झाला.

AI एकत्रीकरण:

- AI तंत्रज्ञान नवीन **मार्गावर सुरक्षा प्रणाली वाढवते.**
- AI अल्गोरिदम सेन्सर डेटा वापरून विसंगतींसाठी ट्रॅक मॉनिटर करतात.
- गाड्यांवरील कॅमेरे सुरक्षिततेच्या चिंतेचे रिअल-टाइम विश्लेषण करण्यासाठी व्हिज्युअल डेटा कॅप्चर करतात.
- ट्रॅक देखभाल सुधारणे आणि सुरक्षित ऑपरेशन्स सुनिश्चित करणे हे उद्दिष्ट आहे.

खास वैशिष्ट्ये:

- हॉट एक्सल डिटेक्शन सिस्टीम ट्रेनच्या बियरिंग्सवर जास्त गरम होण्यासाठी निरीक्षण करते.
- रिअल-टाइम स्थान दरवाजा स्थिती आणि आगमन/निर्गमन माहिती प्रदर्शित करते.
- बोर्डिंग आणि डिबोर्डिंगचे निरीक्षण करण्यासाठी समोर आणि मागील-दृश्य कॅमेरे मदत करतात.
- **इमर्जन्सी एग्रेस डिव्हाईस (EED) प्रवाशांना आपत्कालीन परिस्थितीत मदतीची विनंती करू देते.**

ऑपरेशन आणि टाइमलाइन:

- सुरुवातीला, पूर्णपणे ड्रायव्हरलेस ऑपरेशन्सवर जाण्यापूर्वी ट्रेनमध्ये किमान सहा महिन्यांसाठी ट्रेन ऑपरेटर असेल.
- **15-मिनिटांच्या वारंवारतेने धावणाऱ्या सात गाड्यांसह महसूल कामकाज सुरू होईल.**

- ऑपरेशनल विलंबांमुळे अपेक्षित प्रारंभ डिसेंबर 2024 पर्यंत ढकलला गेला आहे.
- विलंब प्रामुख्याने उत्पादन आणि चाचणी प्रक्रियेच्या संथामुळे होतो.

आंतरराष्ट्रीय बातम्या

न्हावा शेवा बंदरावर पाकिस्तानला जाणारी सीएनसी मशीन जप्त

- न्हावा शेवा बंदरातील सीमाशुल्क अधिकाऱ्यांनी अलीकडेच कराचीसाठी नियत जहाजावर **दुहेरी-वापराची शिपमेंट** रोखली आणि **पाकिस्तानच्या आण्विक** उपक्रमांमध्ये त्याच्या संभाव्य वापराबद्दल शंका व्यक्त केली.

न्हावा शेवा बंदराविषयी:

- जवाहरलाल नेहरू बंदर, ज्याला **JNPT आणि न्हावा शेवा बंदर** म्हणूनही ओळखले जाते, हे मुंद्रा बंदरानंतर भारतातील दुसरे सर्वात मोठे कंटेनर बंदर आहे.
- जवाहरलाल नेहरू पोर्ट ट्रस्ट प्राधिकरण (JNPTA) द्वारे संचालित, हे नवी मुंबई, रायगड जिल्हा, महाराष्ट्र येथे अरबी समुद्राच्या पूर्वे किनाऱ्यावर आहे.

भारत, चार देशांचा ईएफटीए ब्लॉक 10 मार्च रोजी एफटीएवर स्वाक्षरी करण्याची शक्यता आहे

- भारत आणि **स्विट्झर्लंड, फिनलंड, नॉर्वे आणि लिकटेन्स्टीन** यांचा समावेश असलेल्या चार देशांच्या युरोपियन मुक्त व्यापार संघटना (ईएफटीए) 10 मार्च रोजी व्यापार आणि गुंतवणुकीचा प्रवाह वाढवण्याच्या उद्देशाने दीर्घ-वाटाघाटीनंतर मुक्त व्यापार करारावर स्वाक्षरी करण्याची शक्यता आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- प्रस्तावित **भारत-EFTA व्यापार आणि आर्थिक भागीदारी करार (TEPA)** मुळे पुढील 15 वर्षांमध्ये चार देशांच्या गटातून भारतात **\$100 अब्ज डॉलरची गुंतवणूक** होण्याची अपेक्षा आहे, ज्यामुळे अंदाजे **10 लाख रोजगार निर्माण** होतील, असे अधिकाऱ्यांनी सांगितले.
- विशेष म्हणजे, हे एफटीए भारताने भागीदार राष्ट्रांकडून गुंतवणूक आणि रोजगारासाठी वचनबद्धतेचे पहिले उदाहरण आहे.

- अधिकार्यांचा असा अंदाज आहे की या करारामुळे EFTA ब्लॉकसह भारताची महत्त्वपूर्ण व्यापार तूट भरून काढण्यास मदत होईल.

योजना आणि समित्यांशी संबंधित बातम्या

ADITI योजना

- रक्षा मंत्री श्री राजनाथ सिंह यांनी गंभीर आणि धोरणात्मक संरक्षण तंत्रज्ञानातील नवकल्पनांना चालना देण्यासाठी डीफकनेक्ट 2024 येथे ADITI योजनेचे अनावरण केले.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- योजनेचे नाव:** iDEX (ADITI) सह नाविन्यपूर्ण तंत्रज्ञानाचा विकास
- उद्देश:** गंभीर आणि धोरणात्मक संरक्षण तंत्रज्ञान विकसित करणे.
- अंतर्गत येते:** iDEX (संरक्षण उत्कृष्टतेसाठी नवकल्पना) फ्रेमवर्क.
- कालावधी:** 2023-24 ते 2025-26
- फोकस:** स्टार्टअप्सकडून गंभीर आणि धोरणात्मक संरक्षण तंत्रज्ञानातील नवकल्पना
- अनुदानाची रक्कम:** संरक्षण तंत्रज्ञानातील संशोधन, विकास आणि नवकल्पना यासाठी 25 कोटी रुपयांपर्यंत
- फायदे:** युवकांच्या नवकल्पनांचे पालनपोषण करते आणि देशाच्या तंत्रज्ञान क्षेत्रात प्रगती करते
- टेक्नॉलॉजी वॉच टूल:** आधुनिक सशस्त्र दलांच्या गरजा आणि संरक्षण नवकल्पना इकोसिस्टममधील अंतर कमी करण्यासाठी
- आव्हाने:** भारतीय लष्कर, भारतीय नौदल, भारतीय हवाई दल आणि संरक्षण अंतराळ एजन्सीसाठी नवीनतम तंत्रज्ञान विकसित करण्यासाठी पहिल्या आवृत्तीत 17 आव्हाने लॉंच करण्यात आली.
- संशोधन आणि विकास महत्त्व:** ऑफसेट आणि एफडीआयद्वारे तंत्रज्ञान संपादनाच्या मर्यादांमुळे तंत्रज्ञान विकासामध्ये स्वावलंबनाची गरज
- सरकारचे समर्थन:** MSMEs सह स्थानिक कंपन्यांकडून खरेदीसाठी संरक्षण भांडवल संपादन बजेटच्या 75% राखीव.

पीएम सूर्य घर मुफ्त बिजली योजना आणि त्याच्या अंमलबजावणीत सुधारणा

- केंद्र सरकारने रूफटॉप सोलर: मोफत वीज योजना म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या ₹75,000 कोटींच्या PM सूर्य घर मुफ्त बिजली योजनेत बदल केला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- सुरुवातीला एक कोटी घरांमध्ये 1 kW-3 kW सोलर सिस्टिमला पूर्णपणे सबसिडी देण्याचा हेतू असलेली ही योजना आता स्थापना खर्चाच्या 60% पर्यंत योगदान देते.
- स्वारस्य असलेल्या कुटुंबांनी आता उर्वरित खर्च, किमान ₹20,000 च्या पेमेंटसह सहन करणे आवश्यक आहे, जे कमी व्याज, तारण-मुक्त कर्जाद्वारे कमी केले जाऊ शकते.
- पात्रता निकषांमध्ये छतावरील योग्य परिस्थिती आणि विद्यमान ग्रिड कनेक्शन समाविष्ट आहे. ग्रीडद्वारे पुरविलेल्या आणि वापरलेल्या निव्वळ विजेसाठी पैसे भरण्यासाठी ग्राहक अजूनही जबाबदार आहेत.
- नेट-मीटरिंगमुळे न वापरलेली सौरऊर्जा ग्रीडमध्ये परत येऊ देते, ज्यामुळे घरातील वीज बिलाची भरपाई होते.
- सार्वजनिक क्षेत्रातील बारा बँका पात्र कुटुंबांना प्रचलित RBI रेपो दरापेक्षा 1% जास्त दराने तारणमुक्त कर्ज देतात.
- 3 kW-तास प्रणाली दरमहा 300 युनिट्सपर्यंत जनरेट करू शकते, कमाल अनुदान ₹78,000 उपलब्ध आहे.
- सध्या, रूफटॉप सोलर सिस्टिमची किंमत प्रति किलोवॉट सुमारे ₹50,000 आहे.
- घरे एकतर उर्वरित रक्कम भरू शकतात किंवा कर्जाची निवड करू शकतात, ज्यामध्ये स्थापना आणि देखभाल खर्च समाविष्ट आहे.
- गुजरातमध्ये स्थापनेसह 40 लाखांहून अधिक नोंदणी आधीच प्राप्त झाल्या आहेत. तीन वर्षांत एक कोटी घरांपर्यंत पोहोचण्याचे लक्ष्य आहे.

संरक्षण बातम्या

यार्स क्षेपणास्त्र

- रशियाने नुकतीच आपल्या अणुबॅलिस्टिक यार्स क्षेपणास्त्राची अग्नि चाचणी घेतली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- **RS-24 Yars** हे रशियाच्या स्ट्रॅटेजिक मिसाइल फोर्स आर्सेनलमधील **इंटरकॉन्टिनेंटल बॅलिस्टिक मिसाइल (ICBM)** आहे.
- त्याची **12,000 किलोमीटरपर्यंतची कार्यक्षम श्रेणी आहे**, ज्यामुळे ते जागतिक स्तरावर सर्वात लांब पल्ल्याच्या क्षेपणास्त्रांपैकी एक बनले आहे.
- RS-24 Yars मध्ये **मल्टिपल इंडिपेंडेंटली टारगेटबल रीएंट्री व्हेईकल (MIRV)** सिस्टीम आहे.
- हे त्याला अनेक आण्विक शस्त्रे वाहून नेण्याची परवानगी देते, ज्यामुळे त्याची सामरिक प्रतिकार क्षमता वाढते.
- **RS-24 Yars** जुन्या **Topol** आणि **Topol-M** क्षेपणास्त्र प्रणालीची जागा घेते.
- लवचिकता आणि विश्वासार्हता वाढवण्यासाठी हे **मोबाइल आणि सायलो-आधारित दोन्ही स्वरूपात अस्तित्वात आहे.**

ICBM:

- इंटरकॉन्टिनेंटल **बॅलिस्टिक क्षेपणास्त्र हे 5,500 किलोमीटरपेक्षा जास्त पल्ला असलेले बॅलिस्टिक क्षेपणास्त्र आहे**, जे **प्रामुख्याने अण्वस्त्रांच्या वितरणासाठी डिझाइन केलेले आहे.**
- **फेडरेशन ऑफ अमेरिकन सायंटिस्ट्सनुसार, कमाल श्रेणी 7,000 ते 16,000 किलोमीटर पर्यंत बदलते.**
- इतर प्रकारच्या बॅलिस्टिक क्षेपणास्त्रांच्या तुलनेत, ICBMs लक्षणीयरीत्या वेगवान आहेत आणि त्यांची श्रेणी मोठी आहे.
- **अग्नी-V** या भारतीय ICBM ची रेंज 5,000 किलोमीटरपेक्षा जास्त आहे.

नौदलाने INS जटायू, MH-60R हेलिकॉप्टर स्काइन् तैनात केले

- भारतीय नौदलाने आयएनएस जटायूला **मिनीकॉय बेटावर कार्यान्वित केले**, कावरत्ती येथील आयएनएस द्विपरक्षक नंतर लक्षद्वीपमध्ये त्याचा दुसरा तळ आहे.
- INS जटायूला कार्यान्वित करणे हा नऊ डिग्री चॅनल आणि दळणवळणाच्या महत्त्वपूर्ण सागरी मार्गाजवळील धोरणात्मकदृष्ट्या स्थित बेटावर भारताच्या पाळत ठेवणे आणि सुरक्षा वाढवण्यासाठी टप्प्याटप्प्याने विस्तारित योजनेचा एक भाग आहे.
- लक्षद्वीप बेटांमध्ये **INS जटायुची उपस्थिती भारतीय नौदलाची उपस्थिती मजबूत करेल**, त्यामुळे क्षमता बांधणी, कारवाई क्षेत्र आणि या भागात टिकून राहण्याची क्षमता वाढवेल.

- मोठ्या जहाजांना सामावून घेण्यासाठी, कनेक्टिव्हिटी सुधारण्यासाठी आणि प्रतिसाद आणि क्षमता वाढविण्यासाठी मिनीकॉय बेटावरील जेट्टीच्या पायाभूत सुविधांमध्ये सुधारणा करण्याच्या योजना सुरू आहेत.

MH-60R स्काइन् INAS 334 'सीहॉक्स' म्हणून नियुक्त

- नौदलाने आपले पहिले MH-60R मल्टी-रोल हेलिकॉप्टर स्काइन्, **INAS 334 'सीहॉक्स'**, कोची येथे कार्यान्वित केले.
- स्काइन्मध्ये 48 अधिकारी आणि 170 पुरुष आहेत आणि कॅप्टन एम. अभिषेक राम यांच्या नेतृत्वात आहे, जे विस्तृत उड्डाणाचा अनुभव असलेले प्रायोगिक चाचणी पायलट आहेत.
- सीहॉक्सच्या रचनेद्वारे आणि चार हेलिकॉप्टरसह पारंपारिक वॉटर कॅनची सलामी हा ऐतिहासिक क्षण आहे.
- MH-60R स्काइन् भारतीय नौदलाच्या रोटरी फ्लीट आणि त्याच्या पाणबुडीविरोधी युद्ध क्षमतांसाठी एक मोठी क्षमता वाढवते.

सीबर्ड प्रकल्प

- संरक्षण मंत्री कर्नाटकातील नौदल तळ कारवार येथे **सीबर्ड प्रकल्पाच्या** प्रमुख पायाभूत सुविधा/सुविधांचे उद्घाटन करणार आहेत.

बद्दल:

- भारतासाठी सर्वात मोठा नौदल पायाभूत सुविधा प्रकल्प, त्यात भारताच्या पश्चिम किनारपट्टीवर कारवार येथे नौदल तळाची निर्मिती समाविष्ट आहे.
- तत्कालीन संरक्षण मंत्री जॉर्ज फर्नांडिस यांनी पोखरण-2 नंतर 1999 मध्ये मंजूर केला.
- पूर्ण झाल्यावर, हा 3 अब्ज डॉलरचा कार्यक्रम आणि प्रयत्न भारतीय नौदलाला पश्चिम किनाऱ्यावरील सर्वात मोठा नौदल तळ आणि सुएझ कालव्याच्या पूर्वेला सर्वात मोठा नौदल तळ प्रदान करेल.
- यात सुमारे 32 युद्धनौका, 23 पाणबुड्या आणि अनेक विमानांसाठी हॅंगर्स सामावून घेता येतील.

उद्देश

फ्लोट समर्थन प्रदान करणे आणि युद्धनौकांची देखभाल करणे.

टप्पे

पहिला टप्पा

- 10 जहाजांसाठी डिझाइन केलेले, 2011 मध्ये पूर्ण झाले.
- पायाभूत सुविधांमध्ये ब्रेकवॉटर, 10 जहाजांसाठी एक घाट, 10,000 टन शिप लिफ्ट, नेव्हल शिप रिपेअर यार्ड, लॉजिस्टिक आणि शस्त्रसाठा, 1000 कर्मचाऱ्यांसाठी निवास, मुख्यालय/डेपो संघटना आणि 141 खाटांचे नेव्हल हॉस्पिटल यांचा समावेश होता.

टप्पा IIA

- 32 जहाजे, पाणबुड्या आणि 23 यार्डक्राफ्टच्या बर्थिंगसाठी CCS (कॅबिनेट कमिटी ऑन सिक्युरिटी) मंजूरी.
- MOEF आणि IGBC मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करणाऱ्या इमारती बांधणे, जहाजे/पाणबुड्यांसाठी पायर्स, तांत्रिक सुविधा, इलेक्ट्रिकल सबस्टेशन आणि चार कॅपिटल जहाजांसाठी कवर्ड ड्राय बर्थ यांचा समावेश आहे.
- अधिकारी, वरिष्ठ आणि कनिष्ठ खलाशी आणि संरक्षण नागरी कर्मचाऱ्यांसाठी 10,000 निवासी युनिट्ससह चार टाउनशिप.
- 2700 मीटर धावपट्टी आणि सिव्हिल-एनक्लेव्हसह हिरवे क्षेत्र दुहेरी-वापराचे नेव्हल एअर स्टेशन उभारणे.

आर्थिक लाभ

- 7,000 कर्मचाऱ्यांना प्रत्यक्ष रोजगार आणि 20,000 नोकऱ्यांसाठी अप्रत्यक्षपणे रोजगार निर्माण झाला.
- एईकॉम इंडिया लि., लार्सन अँड टुब्रो, आयटीडी सिमेंटेशन इंडिया लि., नागार्जुन कन्स्ट्रक्शन कंपनी, नवयुग अभियांत्रिकी कंपनी लि., आणि शापूरजी पालोनजी समूह सारख्या कंपन्यांचा समावेश असलेले 90% पेक्षा जास्त साहित्य भारतातून प्राप्त झाले आहे.
- एकदा कार्यान्वित झाल्यानंतर, स्थानिक अर्थव्यवस्थेत योगदान देणाऱ्या नौदल सुविधांमध्ये अंदाजे 50,000 व्यक्ती राहतील.
- उत्तरा कन्नड प्रदेशात अपेक्षित औद्योगिक वाढ आणि गुंतवणूक, रोजगाराच्या संधी निर्माण करणे.
- नौदल हवाई स्टेशन हवाई संपर्क सुधारण्यासाठी आणि उत्तर कर्नाटक आणि दक्षिण गोव्यात पर्यटनाला चालना देण्यासाठी, सुमारे 8,000 सरकारी कर्मचाऱ्यांना रोजगार प्रदान करेल.

अहवाल व निर्देशक बातम्या

महिला, व्यवसाय आणि कायदा निर्देशांक

- जागतिक बँकेच्या महिला, व्यवसाय आणि कायदा निर्देशांकात भारताने 190 देशांपैकी 113 क्रमांकावर सुधारणा केली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 190 अर्थव्यवस्थांमध्ये महिलांच्या आर्थिक संधीसाठी सक्षम वातावरणाचे मोजमाप करणारा निर्देशांक, 0 ते 100 या स्केलवर कायदे आणि नियम महिलांच्या आर्थिक अधिकारांवर कसा प्रभाव पाडतात याचे मूल्यांकन करते, जिथे 100 पुरुष आणि महिलांसाठी समान कायदेशीर अधिकार दर्शवतात.
- अहवाल आठ प्रमुख क्षेत्रांचे मूल्यांकन करतो: गतिशीलता, कामाची जागा, वेतन, विवाह, पालकत्व, उद्योजकता, मालमत्ता आणि पेन्शन.
- या अहवालाची ही 10वी आवृत्ती आहे.
- जागतिक स्तरावर, कोणत्याही देशाने परिपूर्ण गुण मिळवले नाहीत, जे जगभरातील महिलांसाठी समान अधिकारांची कमतरता दर्शवते.
- भारतीय स्त्रिया पुरुषांना दिलेल्या कायदेशीर अधिकारांपैकी 60% उपभोगतात, जे जागतिक सरासरी 64.2% पेक्षा कमी आहे.

खेळ बातम्या

केंद्रीय मंत्री अनुराग सिंह ठाकूर यांनी महिलांसाठी दोन एनसीओईची घोषणा केली

- केंद्रीय युवा व्यवहार आणि क्रीडा मंत्री, श्री अनुराग सिंह ठाकूर यांनी आंतरराष्ट्रीय महिला दिनाच्या सन्मानार्थ महिलांसाठी दोन नॅशनल सेंटर ऑफ एक्सलन्स (NCOE) स्थापन करण्याची घोषणा केली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हे NCOEs आशियाई खेळ आणि ऑलिम्पिक यांसारख्या जागतिक स्पर्धांमध्ये पदक जिंकण्याच्या क्षमतेसाठी प्राधान्य असलेल्या 23 विषयांवर लक्ष केंद्रित करतील.
- श्री ठाकूर यांनी राज्य स्तरावर प्रशिक्षक, प्रशिक्षक आणि पायाभूत सुविधांच्या कमतरतेकडे लक्ष वेधून क्रीडा विकासासाठी राष्ट्रीय पाठबळाच्या महत्त्वावर भर दिला.

- हॉकी, बॉक्सिंग आणि ऍथलेटिक्स सारख्या खेळांना प्रोत्साहन देण्यासाठी धोरणात्मक दृष्टीकोन सुनिश्चित करून, मुख्य खेळ ओळखण्यासाठी आणि त्यानुसार संसाधनांचे वाटप करण्यासाठी केंद्र सरकार आणि राज्य प्राधिकरणांमध्ये सहकार्य सुरू आहे.
- राष्ट्रीय क्रीडा महासंघांच्या सहकार्याने विद्यमान एनसीओई मजबूत करण्यासाठी आणि कोचिंग गुणवत्ता वाढविण्यासाठी प्रयत्न केले जात आहेत.
- भारतीय क्रीडा प्राधिकरणाने प्रगत पायाभूत सुविधा, क्रीडा विज्ञान सुविधा, वैयक्तिक पोषण योजना आणि आशादायी खेळाडूंचे पालनपोषण करण्यासाठी तज्ञ कोचिंग स्टाफने सुसज्ज असलेल्या 23 NCOEs ची स्थापना केली आहे.

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान बातम्या

प्रोटोटाइप फास्ट ब्रीडर रिएक्टर - कल्पककम

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी कल्पककम अणुऊर्जा प्रकल्पाला भेट दिली आणि भारतातील पहिल्या स्वदेशी फास्ट ब्रीडर रिएक्टर (500 MWe) येथे "कोअर लोडिंग" सुरू झाल्याचे निरीक्षण केले.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 2003 मध्ये, सरकारने भारतातील सर्वात प्रगत अणुभट्टी, प्रोटोटाइप फास्ट ब्रीडर रिएक्टर (PFBR) चालविण्यासाठी भारतीय नाभिकीय विद्युत निगम लिमिटेड (भविनी) च्या निर्मितीला मान्यता दिली.
- BHAVINI द्वारे 200 भारतीय उद्योगांच्या योगदानासह संपूर्णपणे स्वदेशी पद्धतीने डिझाइन केलेले आणि बांधलेले PFBR ही एक महत्त्वपूर्ण उपलब्धी आहे.
- एकदा कार्यान्वित झाल्यानंतर, भारत हा रशियानंतरचा दुसरा देश असेल, ज्याकडे व्यावसायिक कार्यरत फास्ट ब्रीडर अणुभट्टी असेल.
- PFBR ही एक प्रगत तिसऱ्या पिढीची अणुभट्टी आहे ज्यामध्ये अंतर्निहित निष्क्रिय सुरक्षा वैशिष्ट्ये आहेत, उच्च पातळीची सुरक्षितता सुनिश्चित करते.

PFBR:

- PFBR, जे अणुविखंडनासाठी वापरते त्यापेक्षा जास्त सामग्री तयार करते, हा भारताच्या अणुऊर्जा कार्यक्रमाचा प्रमुख प्रकल्प आहे.
- सुरुवातीला, अणुभट्टी युरेनियम-प्लुटोनियम मिश्रित ऑक्साईड (MOX) इंधन वापरेल.

- युरेनियम-238 'ब्लॅकेट' इंधनाच्या गाभ्याभोवती अधिक इंधन तयार करण्यासाठी आण्विक ट्रान्सम्युटेशनमधून जाईल, ज्याला 'ब्रीडर' नाव मिळेल.
- थोरियम-232 चा ब्लॅकेट म्हणून वापर करण्याचीही कल्पना आहे.
- ट्रान्सम्युटेशनद्वारे, थोरियम तिसऱ्या टप्प्यात इंधन म्हणून वापरण्यासाठी फिसाइल युरेनियम-233 तयार करेल.
- FBR हा तिसऱ्या टप्प्यासाठी एक पायरीचा दगड आहे, ज्यामुळे भारतातील विपुल थोरियम साठ्याचा पूर्ण उपयोग होतो.
- कोर लोडिंगनंतर, अणुभट्टी गंभीरतेकडे जाईल, त्यानंतर वीज निर्माण करेल. PFBRs द्रव सोडियमद्वारे थंड केले जातात, 1,750 टन द्रव सोडियम अणुभट्टीमध्ये लोड केले जातात.
- भारताने या अणुभट्टीसाठी बंद इंधन सायकल पर्याय निवडला, जिथे खर्च केलेले इंधन पुनर्प्रक्रिया केले जाते आणि स्वदेशी-विकसित अद्वितीय प्लुटोनियम-समृद्ध मिश्रित कार्बाईड इंधनात रूपांतरित केले जाते.

ग्राफीन इनोव्हेशन सेंटर

- अलीकडे, इलेक्ट्रॉनिक्स आणि माहिती तंत्रज्ञान मंत्रालयाचे (MeitY) सचिव श्री. एस. कृष्णन यांनी केरळमध्ये दोन महत्त्वाच्या उपक्रमांचे उद्घाटन केले: बुद्धिमान इंटरनेट ऑफ थिंग्स (IIoT) सेन्सर्ससाठी उत्कृष्टता केंद्र (CoE) आणि भारताचे पहिले ग्राफीन केंद्र - इंडिया इनोव्हेशन सेंटर फॉर ग्राफीन (IICG).

इंडिया इनोव्हेशन सेंटर फॉर ग्राफीन (IICG) बद्दल:

- सहयोगी पुढाकार: MeitY, भारत सरकार, केरळ राज्य सरकार आणि टाटा स्टील लिमिटेड, विविध उद्योगांसह निधी.
- अंमलबजावणी करणारे भागीदार: सेंटर फॉर मटेरियल फॉर इलेक्ट्रॉनिक्स टेक्नॉलॉजी (C-MET), डिजिटल युनिव्हर्सिटी केरळ (DUK), आणि टाटा स्टील लिमिटेड.
- उद्दिष्ट: ग्राफीन आणि इतर 2D सामग्रीचे विज्ञान आणि तंत्रज्ञान एक्सप्लोर करणे, व्यावहारिक अनुप्रयोगांसह नाविन्यपूर्ण संशोधनासाठी उद्योग आणि शैक्षणिक क्षेत्रातील भागीदारी वाढवणे.
- आंतरराष्ट्रीय सहयोग: ग्राफीनवरील अग्रगण्य आंतरराष्ट्रीय संशोधन भारतात आकर्षित करणे आणि वैज्ञानिक प्रगती आणि औद्योगिक अनुप्रयोगांमधील अंतर भरून काढणे हे उद्दिष्ट आहे.

- **सुविधा:** उद्योगाच्या गरजांनुसार संशोधनाला सहाय्य करण्यासाठी सुविधा स्थापन करण्याची आणि अत्याधुनिक उपकरणे मिळवण्याची योजना आहे.

मुख्य संशोधन क्षेत्रांमध्ये हे समाविष्ट आहे:

- भारतीय ग्राफीन उद्योगांच्या सहकार्याने मोठ्या प्रमाणात आणि मोठ्या क्षेत्राचे सिंगल/फ्यू-लेयर ग्राफीन उत्पादन.
- नॅनोस्केल कार्बन आणि इतर 2D मटेरियल संमिश्र तंत्रज्ञान.
- ग्राफीन इंटेलिजेंट विंडो आणि टच स्क्रीन यासारख्या ग्राफीन ऑप्टोइलेक्ट्रॉनिक उत्पादनांचे संशोधन आणि विकास.
- ऊर्जा साठवण क्षमतेसह लवचिक/पारदर्शक सबस्ट्रेट्सवर ग्राफीन-आधारित स्मार्ट इंटिग्रेटेड उपकरणांचा विकास.
- सुपरकॅपेसिटर, इंधन पेशी आणि बॅटरी यांसारख्या ग्राफीन ऊर्जा रूपांतरण उपकरणांचे अन्वेषण.
- डिव्हाइस फॅब्रिकेशनसाठी प्रगत लिथोग्राफिक तंत्र.

ग्राफीन आणि त्याच्या गुणधर्मांबद्दल वाचा.

मिथेनसॅट

- मिथेनसॅट, कॅलिफोर्निया येथून स्पेसएक्स फाल्कन 9 रॉकेटवर प्रक्षेपित केलेला उपग्रह, जागतिक स्तरावर मिथेन उत्सर्जनाचा मागोवा घेईल आणि मोजेल.
- मिथेन हा एक शक्तिशाली हरितगृह वायू आहे, जो कार्बन डाय ऑक्साईड नंतर ग्लोबल वॉर्मिंगमध्ये दुसरा सर्वात मोठा योगदानकर्ता आहे, जो औद्योगिक क्रांतीपासून 30% ग्लोबल हीटिंगसाठी जबाबदार आहे.

मिथेन उत्सर्जनाचा मागोवा का?

- मिथेन 20 वर्षांच्या कालावधीत कार्बन डाय ऑक्साईडपेक्षा तापमानवाढीसाठी 80 पट अधिक शक्तिशाली आहे.
- हे भू-स्तरीय ओझोनच्या निर्मितीमध्ये योगदान देते, जे दरवर्षी दहा लाख अकाली मृत्यूंना कारणीभूत ठरू शकते.
- जीवाश्म इंधन ऑपरेशन्स, जे सर्व मानवी-उत्सर्जक मिथेन उत्सर्जनांपैकी 40% आहेत, हे मुख्य दोषी आहेत.

मिथेनसॅट बद्दल:

- हार्वर्ड युनिव्हर्सिटी, स्मिथसोनियन अॅस्ट्रोफिजिकल ऑब्झर्वेटरी आणि न्यूझीलंड स्पेस एजन्सी यांच्या भागीदारीत पर्यावरण संरक्षण निधी (EDF) ने विकसित केले आहे.
- तेल आणि वायू क्षेत्रावर लक्ष ठेवून दिवसातून 15 वेळा पृथ्वीभोवती प्रदक्षिणा घालेल.
- मिथेन उत्सर्जन, त्यांचे स्रोत आणि कालांतराने ट्रेंड यावर डेटा प्रदान करेल, उत्सर्जन कमी करण्यासाठी भागधारक आणि नियामकांना कारवाई करण्यास सक्षम करेल.

मिथेनसॅटची वैशिष्ट्ये:

- उच्च-रिझोल्यूशन इन्फ्रारेड सेन्सर आणि स्पेक्ट्रोमीटरने सुसज्ज, ते प्रति अब्ज तीन भाग इतके लहान मिथेन सांद्रता ट्रॅक करण्यास सक्षम करते.
- सुमारे 200 किमी बाय 200 किमीचे रुंद-कॅमेरा दृश्य आहे, ज्यामुळे ते "सुपर एमिटर" म्हणून ओळखले जाणारे मोठे उत्सर्जक ओळखू शकतात.

विविध बातम्या

पुनर्प्राप्तीच्या मार्गावर हंगुल

- लुप्तप्राय हंगुल, मूळ काश्मीरमधील लाजाळू हरणांची प्रजाती, निरोगी मिलन हंगामासह पुनर्प्राप्तीची चिन्हे दर्शवित आहे जी संख्येत संभाव्य वाढ दर्शवते.
- अधिकृत आकडेवारीने सुचवले आहे की प्रति 100 मादांमागे 19.2 नर आहेत "जे 100 मादांमागे 40-50 नरांच्या आदर्श प्रमाणापेक्षा खूपच कमी आहे".

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हंगुलची लोकसंख्या 1947 पासून झपाट्याने कमी झाली परंतु 2015 मध्ये 183 वरून 2021 मध्ये 261 वर स्थिर वाढ झाली.
- संवर्धनाच्या प्रयत्नांमध्ये निवासस्थान सुरक्षित करणे, महामार्गावरील रहदारीचे नियमन करणे आणि धोके ओळखणे यांचा समावेश होतो.
- प्रजातीचे अधिक संरक्षण करण्यासाठी कॅप्टिव्ह-प्रजनन सुविधा उभारण्यात आली आहे.

बद्दल:

हंगुल, मध्य आशियाई लाल हरणाची उपप्रजाती, प्रामुख्याने खोऱ्यातील घनदाट नदीच्या जंगलात आणि जम्मू आणि काश्मीरच्या पर्वत तसेच उत्तर हिमाचल प्रदेशात आढळते.

- **निवासस्थान:** खोऱ्यातील घनदाट नदीची जंगले आणि जम्मू आणि काश्मीर आणि उत्तर हिमाचल प्रदेशातील पर्वत.
- **धोके:** वाढते प्रदूषण, शिकार, जमिनीच्या वापरामुळे अधिवासाचे तुकडे होणे आणि हवामान बदल.
- **मानवी क्रियाकलापांचा प्रभाव:** अभ्यास दर्शवितो की हंगुल लोकसंख्येमध्ये घट होण्यामागे मानवी क्रियाकलाप हे प्रमुख घटक आहेत.
- **संवर्धन स्थिती:** इंटरनॅशनल युनियन फॉर कॉन्झर्व्हेशन ऑफ नेचर (IUCN) ने रेड डेटा बुकमध्ये हंगुलचे वर्गीकरण गंभीरपणे धोक्यात आले आहे.
- **कायदेशीर संरक्षण:** भारतीय वन्यजीव (संरक्षण) अधिनियम, 1972 च्या अनुसूची I अंतर्गत हा प्राणी सूचीबद्ध आहे.

शेहबाज शरीफ दुसऱ्यांदा पाकिस्तानचे पंतप्रधान झाले

- पाकिस्तान मुस्लिम लीग नवाज (PML-N) चे नेते शेहबाज शरीफ यांची दुसऱ्यांदा पाकिस्तानच्या पंतप्रधानपदी निवड झाली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- नॅशनल असेंब्लीच्या निवडणुकीत त्यांना 201 मते मिळाली, तर त्यांचे विरोधक पाकिस्तान तहरीक-ए-इन्साफ (पीटीआय) चे उमर अयुब खान यांना केवळ 92 मते मिळाली.
- आपल्या विजयी भाषणात शेहबाज शरीफ यांनी पाकिस्तानची अर्थव्यवस्था पुनरुज्जीवित करण्याच्या आणि दहशतवादाचा नायनाट करण्याच्या त्यांच्या वचनबद्धतेवर जोर दिला.
- शेहबाज शरीफ यांनी शेजारी देशांशी समानतेच्या तत्वांवर आधारित सौहार्दपूर्ण संबंध ठेवण्याचे आणि कोणत्याही भौगोलिक राजकीय "महान खेळात" पाकिस्तानला सामील न करण्याचे वचन दिले.
- सर्व राष्ट्रांशी संबंध सुधारण्याच्या महत्त्वावर भर देतानाच त्यांनी काश्मीरचा मुद्दाही उपस्थित केला आणि काश्मिरी आणि पॅलेस्टिनी कारणांसाठी एकजुटीचे आवाहन केले.

प्रोटोटाइप फास्ट ब्रीडर रिएक्टर - कल्पककम

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी कल्पककम अणुऊर्जा प्रकल्पाला भेट दिली आणि भारतातील पहिल्या स्वदेशी फास्ट ब्रीडर रिएक्टर (500 MWe) येथे "कोअर लोडिंग" सुरू झाल्याचे निरीक्षण केले.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 2003 मध्ये, सरकारने भारतातील सर्वात प्रगत अणुभट्टी, प्रोटोटाइप फास्ट ब्रीडर रिएक्टर (PFBR) चालविण्यासाठी भारतीय नाभिकीय विद्युत निगम लिमिटेड (भविनी) च्या निर्मितीला मान्यता दिली.
- BHAVINI द्वारे 200 भारतीय उद्योगांच्या योगदानासह संपूर्णपणे स्वदेशी पद्धतीने डिझाइन केलेले आणि बांधलेले PFBR ही एक महत्त्वपूर्ण उपलब्धी आहे.
- एकदा कार्यान्वित झाल्यानंतर, भारत हा रशियानंतरचा दुसरा देश असेल, ज्याकडे व्यावसायिक कार्यरत फास्ट ब्रीडर अणुभट्टी असेल.
- PFBR ही एक प्रगत तिसऱ्या पिढीची अणुभट्टी आहे ज्यामध्ये अंतर्निहित निष्क्रिय सुरक्षा वैशिष्ट्ये आहेत, उच्च पातळीची सुरक्षितता सुनिश्चित करते.

PFBR:

- PFBR, जे अणुविखंडनासाठी वापरते त्यापेक्षा जास्त सामग्री तयार करते, हा भारताच्या अणुऊर्जा कार्यक्रमाचा प्रमुख प्रकल्प आहे.
- सुरुवातीला, अणुभट्टी युरेनियम-प्लुटोनियम मिश्रित ऑक्साईड (MOX) इंधन वापरेल.
- युरेनियम-238 'ब्लॅकेट' इंधनाच्या गाभ्याभोवती अधिक इंधन तयार करण्यासाठी आण्विक ट्रान्स्म्युटेशनमधून जाईल, ज्याला 'ब्रिडर' नाव मिळेल.
- थोरियम-232 चा ब्लॅकेट म्हणून वापर करण्याचीही कल्पना आहे.
- ट्रान्स्म्युटेशनद्वारे, थोरियम तिसऱ्या टप्प्यात इंधन म्हणून वापरण्यासाठी फिसाइल युरेनियम-233 तयार करेल.
- FBR हा तिसऱ्या टप्प्यासाठी एक पायरीचा दगड आहे, ज्यामुळे भारतातील विपुल थोरियम साठ्याचा पूर्ण उपयोग होतो.
- कोर लोडिंगनंतर, अणुभट्टी गंभीरतेकडे जाईल, त्यानंतर वीज निर्माण करेल. PFBRs द्रव सोडियमद्वारे थंड केले जातात, 1,750 टन द्रव सोडियम अणुभट्टीमध्ये लोड केले जातात.
- भारताने या अणुभट्टीसाठी बंद इंधन सायकल पर्याय निवडला, जिथे खर्च केलेले इंधन पुनर्प्रक्रिया केले जाते आणि स्वदेशी-विकसित अद्वितीय प्लुटोनियम-समृद्ध मिश्रित कार्बाईड इंधनात रूपांतरित केले जाते.

नरसापूर क्रॉशेट लेस

- आंध्र प्रदेशातील गोदावरी प्रदेशात प्रसिद्ध असलेल्या नरसापूर क्रॉशेट लेस क्राफ्टला DPIIT कडून भौगोलिक संकेत (GI) टॅग प्राप्त झाला आहे.
- GI टॅगचे उद्दिष्ट हस्तकला पुनरुज्जीवित करणे आणि त्याची मागणी वाढवणे हे आहे, विशेषतः चीनमधील मशीन-निर्मित लेस उत्पादनांच्या स्पर्धेविरुद्ध.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 1844 मध्ये स्कॉटलंडमधील मॅके आणि त्यांच्या पत्नीने तेलंगणातील दुम्मुगुडेम येथे स्थानिक महिलांना लेस बनवण्याचे तंत्र शिकवले तेव्हा त्याची उत्पत्ती झाली.
- गोदावरी प्रदेशातील पश्चिम गोदावरी आणि डॉ. बी.आर. आंबेडकर कोनसीमा जिल्ह्यांतील 19 मंडळांपुरते हे शिल्प मर्यादित आहे.
- नरसापूर, पालाकोले, रझोले आणि अमलापुरम हे प्रमुख व्यापार बिंदू आहेत, ज्यात उत्पादनात सुमारे 15,000 महिलांचा समावेश आहे.

आंध्र प्रदेशातील GI टॅग

- श्रीकालहस्ती कळमकरी
- कौंडापल्ली बोम्मल्लू
- मछलीपट्टणम कलमकारी
- बुद्धी बेल आणि ब्रास मेटल क्राफ्ट
- आंध्र प्रदेश लेदर कठपुतळी
- उप्पडा जामदानी साड्या
- तिरुपती लाडू
- गुंटूर सन्नम मिरची
- व्यंकटगिरी साड्या
- बोबली वीणा
- मंगलगिरी साड्या आणि फॅब्रिक्स
- धर्मावरम हातमाग
- पट्टू सर्रेस आणि पावडस
- बंदर लाडू
- उदयगिरी लाकडी कटलरी
- दुर्गी दगडी कोरीव काम
- एटिकोपका खेळणी
- अल्लगड्डा दगडी कोरीव काम
- अत्रेयपुरम पूथरेकुलू
- अराकू व्हॅली अरेबिका कॉफी
- बनगनपल्ले आंबे

त्रिपुराच्या पारंपारिक आदिवासी पोशाख 'रिसा' ला GI टॅग मिळाला आहे

- त्रिपुराच्या राणी अननसला GI टॅग मिळाल्याच्या एक वर्षांनंतर, 'रिसा' या पारंपारिक आदिवासी पोशाखालाही GI मान्यता देण्यात आली आहे, अशी घोषणा मुख्यमंत्री डॉ. माणिक साहा यांनी आगरतळा येथे केली.

ऐतिहासिक महत्त्व:

- 15 व्या शतकापासून 500 वर्षांहून अधिक काळ चाललेल्या त्रिपुरावरील माणिक्य राजांच्या शासनापूर्वी पोशाखांचा उगम झाला असल्याचा दावा केला जातो.
- महाराज त्रिलोचना, ज्यांना सुभ्राय राजा म्हणूनही ओळखले जाते, त्यांनी आपल्या 250 पत्नींसाठी त्यांच्या काळात 'रिग्राई'च्या जवळपास 250 डिझाईन्सचा शोध लावला होता.

त्रिपुराच्या पारंपारिक पोशाखाची वैशिष्ट्ये:

- पारंपारिक त्रिपुरी स्त्रियांच्या पोशाखात तीन भाग असतात: 'रिसा,' 'रिग्राई' आणि 'रिकुट्टू.'
- 'रिसा' हे हाताने विणलेले कापड आहे ज्याचा वापर महिलांच्या वरचा पोशाख, हेडगियर, चोरी किंवा आदर व्यक्त करण्यासाठी भेट म्हणून केला जातो. ते धडभोवती दोनदा गुंडाळले जाते.
- 'रिग्राई' हा मुख्यतः भारताच्या मुख्य भूभागातील साडीसारखाच खालचा पोशाख म्हणून परिधान केला जातो.
- 'रिकुट्टू' हा प्रामुख्याने भारतीय साडीचा पदर म्हणून वापरला जातो, 'चुनरी' किंवा 'पल्लू', नवविवाहित त्रिपुरी स्त्रियांचे डोके झाकण्यासाठी देखील वापरला जातो.

सांस्कृतिक आणि धार्मिक महत्त्व:

- 'रिसा' हा आदिवासी समुदायांद्वारे गारिया पूजेसारख्या धार्मिक सणांमध्ये आणि विवाह आणि सणांमध्ये पुरुषांद्वारे पगडी म्हणून परिधान केला जातो.
- किशोरवयीन त्रिपुरी मुलींना 12 ते 14 वयोगटातील रिसा सोरमणी नावाच्या कार्यक्रमात परिधान करण्यासाठी प्रथम 'रिसा' दिला जातो.
- कपड्याचा वापर तात्पुरते हॅंगर म्हणून देखील केला जातो जेणेकरून बाळाला मातांच्या पाठीवर ठेवता येईल आणि प्रतिष्ठित प्राप्तकर्त्यांना सन्मान चिन्ह म्हणून सादर केले जाते.

- त्रिपुरातील जवळपास सर्व 19 आदिवासी जमातींमध्ये 'रिसा' सामान्य आहे, प्रत्येक समुदायाची स्वतःची रचना आहे.

सहा कर्करोग प्रतिबंधित लस

- 4 मार्च: आंतरराष्ट्रीय एचपीव्ही जागरूकता दिवस
- जानेवारी: गर्भाशयाच्या मुखाचा कर्करोग जागरूकता महिना

महत्त्वाचे मुद्दे:

- गर्भाशयाच्या मुखाचा कर्करोग गर्भाशयाच्या मुखावर, गर्भाशयाच्या खालच्या भागावर परिणाम करतो.
- एचपीव्ही लसीकरण गर्भाशयाच्या मुखाच्या कर्करोगास प्रतिबंध करते.
- गर्भाशयाच्या मुखाचा कर्करोग हा जागतिक स्तरावर महिलांमध्ये चौथा सर्वात सामान्य कर्करोग आहे.
- दरवर्षी 300,000 पेक्षा जास्त स्त्रिया गर्भाशयाच्या मुखाच्या कर्करोगाने मरतात, दर दोन मिनिटांनी एक.
- गर्भाशयाच्या मुखाच्या कर्करोगाने मृत्युमुखी पडलेल्या 10 पैकी नऊ महिला कमी आणि मध्यम उत्पन्न असलेल्या देशांमध्ये राहतात.
- भारतात, गर्भाशयाच्या मुखाचा कर्करोग हा स्तनाच्या कर्करोगानंतरचा दुसरा सर्वात सामान्य कर्करोग आहे.
- भारतात 15 वर्षांवरील सुमारे 500 दशलक्ष महिलांना गर्भाशयाच्या मुखाच्या कर्करोगाचा धोका आहे.
- कृती न केल्यास, 2040 पर्यंत गर्भाशयाच्या मुखाच्या कर्करोगाने होणारी प्रकरणे आणि मृत्यू लक्षणीय वाढण्याची अपेक्षा आहे.
- 2040 पर्यंत, भारतात गर्भाशयाच्या मुखाच्या कर्करोगाची 191,347 नवीन प्रकरणे असल्याचा अंदाज आहे, 2020 च्या तुलनेत 54% वाढ.

प्रतिबंधक धोरणे:

- गर्भाशयाच्या मुखाचा कर्करोग विशिष्ट प्रकारच्या पॅपिलोमाव्हायरस (HPV) मुळे होतो.
- दोन प्रमुख प्रतिबंधक धोरणे: एचपीव्ही लसीकरण आणि पूर्व-केंद्रित जखमांसाठी स्क्रीनिंग.

WHO ची 2030 पर्यंतची रणनीती:

लक्ष्ये:

- 90% मुलींना वयाच्या 15 व्या वर्षापर्यंत HPV लसीने पूर्णपणे लसीकरण केले जाईल.

- 70% स्त्रिया 35 आणि 45 वयोगटातील पूर्व-केंद्रित जखमांसाठी तपासल्या जातात.
- कर्करोगपूर्व किंवा कर्करोगाच्या जखमा आढळलेल्या 90% स्त्रिया उपचार घेतात.
- उच्च दर्जाच्या आणि न्याय्य आरोग्य सेवांवर भर देते.

एल निनो 2023: रेकॉर्डवरील सर्वात मजबूत

- जागतिक हवामान संघटना (WMO) ने 5 मार्च रोजी घोषित केले की 2023-2024 एल निनो हा रेकॉर्डवरील सर्वात मजबूत पाचपैकी एक आहे.
- कमकुवत प्रवृत्ती असूनही, एल निनो आगामी महिन्यांत हवामानावर परिणाम करत राहण्याची अपेक्षा आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- मार्च ते मे या कालावधीत जवळपास सर्व भूभागावर सामान्य तापमानापेक्षा जास्त तापमानाचा अंदाज आहे.
- प्रचलित एल निनो परिस्थितीमुळे आधीच जगभरात विक्रमी तापमान आणि तीव्र घटना घडल्या आहेत, 2023 हे रेकॉर्डवरील सर्वात उष्ण वर्ष आहे.
- WMO ने मार्च-मे दरम्यान अल निनोची 60% शक्यता आणि एप्रिल-जून दरम्यान तटस्थ स्थितीची 80% शक्यता वर्तवली आहे.
- शास्त्रज्ञांनी सुचवले आहे की जर ला निना परिस्थिती जून-ऑगस्टपर्यंत तयार झाली तर 2023 च्या तुलनेत भारतात मान्सूनचा पाऊस सुधारू शकतो.

बद्दल:

- एल निनो म्हणजे मध्य आणि पूर्व उष्णकटिबंधीय पॅसिफिक महासागरातील समुद्राच्या पृष्ठभागाची नियतकालिक तापमानवाढ, दर दोन ते सात वर्षांनी होते आणि नऊ ते बारा महिने टिकते.
- हे हॉर्न ऑफ आफ्रिका आणि दक्षिण यूएस मध्ये वाढलेल्या पावसाशी आणि दक्षिणपूर्व आशिया, ऑस्ट्रेलिया आणि दक्षिण आफ्रिकेतील कोरड्या, उबदार परिस्थितीशी संबंधित आहे.
- डब्ल्यूएमओचे महासचिव सेलेस्टे साऊलो यांच्या मते, गेल्या दहा महिन्यांपासून जागतिक स्तरावर असामान्य उच्च समुद्र-पृष्ठभागाचे तापमान कायम आहे, केवळ एल निनोने स्पष्ट केले नाही.
- एल निनोचा विशेषतः विकासाच्या दुसऱ्या वर्षात, विशेषतः 2024 मध्ये हवामानावर सर्वाधिक परिणाम होतो.

- **जून 2023** मध्ये सुरू झालेला सध्याचा एल निनो इव्हेंट नोव्हेंबर-जानेवारीमध्ये 1991-2020 च्या सरासरीपेक्षा सुमारे 2 अंश सेल्सिअस तापमानासह शिगेला पोहोचला.
- या एल निनो इव्हेंटने समाज आणि अर्थव्यवस्थांवर लक्षणीय परिणाम केला आहे, अचूक हंगामी अंदाज देशांना कृषी, जलसंपत्ती आणि आरोग्य यासारख्या हवामान-संवेदनशील क्षेत्रांमध्ये तयार होण्यास मदत करतात.
- एल निनोशी संबंधित हवामान आणि हवामानाच्या तीव्रतेच्या सुरुवातीच्या इशान्यांनी असंख्य जीव वाचवले आहेत.

Maharashtra
ka mahapack

Live classes, Test series
Recorded videos, E-books

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस
तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर
परिषद, जिल्हा परिषद ,SSC & ALL OTHER STATE
EXAM